

ÉS POSSIBLE EVITAR
LA IMPUNITAT
EMPRESARIAL?
P. 4-9

ON ÉS LA CLASSE
TREBALLADORA?
P. 18-24

CUBA, DE LA UTOPIA
A LA DISTOPIA
P. 36-39

AVANÇAR EN LA COMPRA
PÚBLICA RESPONSABLE
P. 40-42

ACCIÓ,
FE I
INSPIRACIÓ

Salillum

5€
ACCIÓ
CATÒLICA
OBRERA

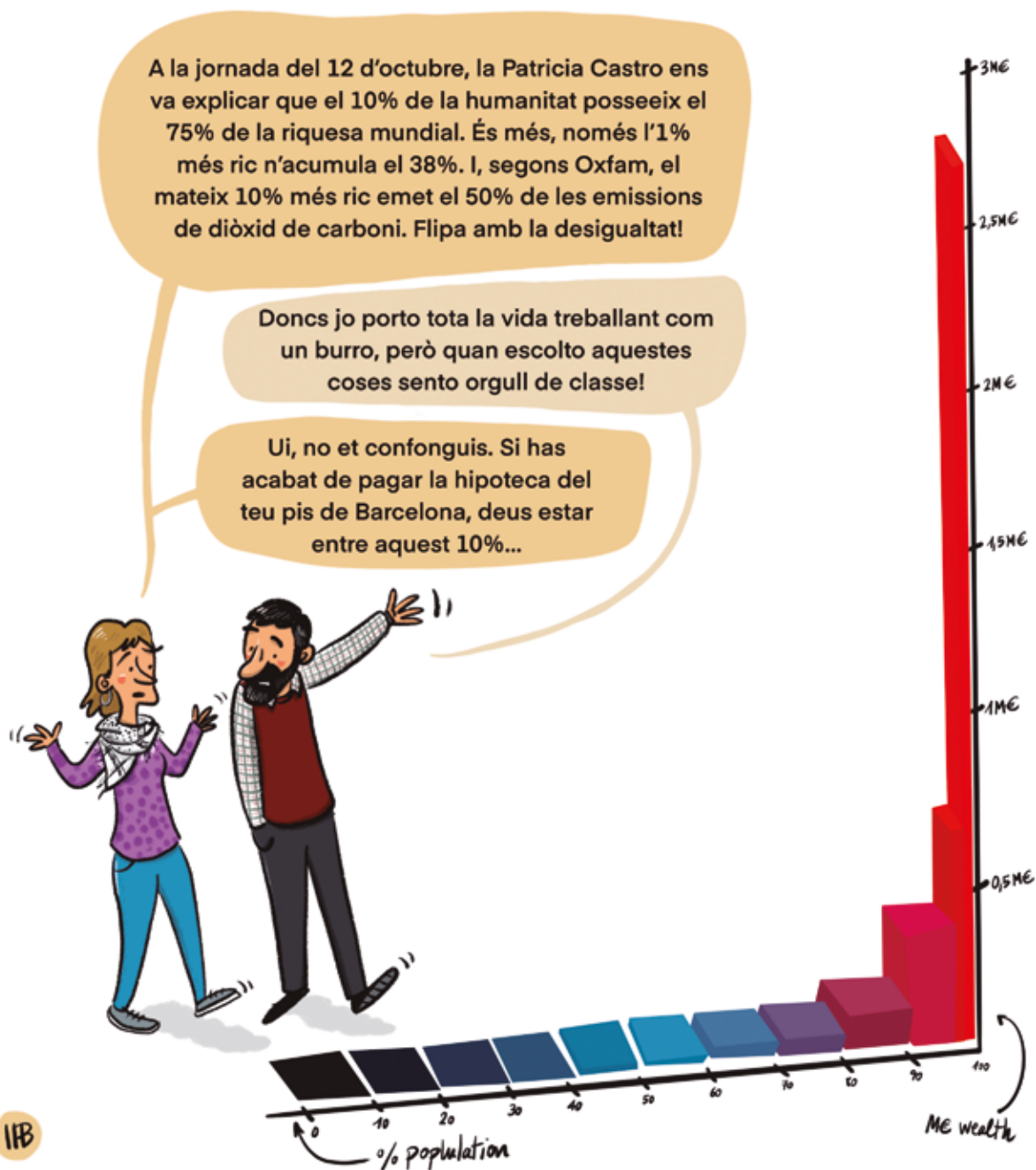
20

tardor-hivern2m24

Pilar Malla

“ M’ha ajudat que he
estimat molt la gent
i les feines que he fet ”

IB

SUMARI / SALILLUM20

03 EDITORIAL
A COLLIBÈ DE GEGANTS

04 ENS HI ENDINSEM
ÉS POSSIBLE EVITAR LA
IMPUNITAT EMPRESARIAL?

10 TRIBUNA A PEU PLA
LES DONES, UN REPTE PER A
L'ESGLÉSIA?

12 INSPIRACIÓ
PILAR MALLA, PIONERA DE
L'ASSISTÈNCIA SOCIAL

18 DOSSIER
ON ÉS LA CLASSE
TREBALLADORA?

24 L'EVANGELI ÉS VIDA
PER UN NADAL ACTIU
I JOIÓS

28 GERMANS EN CAMÍ
ELS MOVIMENTS DE
TREBALLADORS CRISTIANS,
PREOCUPATS PER L'ASCENS
DE LA ULTRADRETA

32 COMPARTINT ACO
EL GRA DE SORRA QUE
TAPA FORATS

35 RETALLS VARIATS

36 CONNEXIONS
CUBA, DE LA UTOPIA
A LA DISTOPIA

40 ALTERECONOMIA
AVANÇAR EN LA COMPRA
PÚBLICA RESPONSABLE

Número 20

TARDOR-HIVERN 2024 / 5 €

REVISTA D'ACCIÓ, FE I INSPIRACIÓ

Salillum és una publicació semestral d'Acció Catòlica Obrera que informa sobre temes vinculats amb l'Església de Jesús i el món del treball i que es distribueix entre la militància, simpatitzants i subscriptors. L'opinió d'ACO la trobareu a l'editorial, la resta d'opinions seran responsabilitat de les persones entrevistades o autors dels articles.

Editor: Acció Catòlica Obrera.
C/ Tapioles, 10. 08004 Barcelona.
T. 93 505 86 86. www.acocat.org.

Consell de redacció: Elvira Aliaga,
Joan Francesc Cànovas, Quim Cervera,
Ton Clapés, Quiteria Guirao,
Joan Manel Mayordomo, Joan Andreu Parra.

Consell editorial: Sonia Herrera,
Óscar Muñoz, Mercè Solé, Xavier Such.

Col·laboradors: Patricia Castro,
Dani Gómez-Olivé, Josep Hortet,
Daniel Jover, Sergi Morales.

Rúbrica: Carme Soto Varela.

Fotografia portada: Joan Andreu Parra.

Fotografia contraportada: Hosny Salah.

Il·lustració: Ignasi Flores.

Correcció lingüística: Maria Guarch,
Eulàlia Ribot.

Traducció: Helena Antó,
Ignasi del Blanco, Ramon Porti,
Conxi Yuste.

Disseny original: David González

Maquetació: Enric Vidal

Impressió: Cevagraf, scel

Dipòsit legal: B1782-2015

ISSN: 2385-5762

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
i Qualitat Democràtica

Ajuntament
de Barcelona

ACCIÓ CATÒLICA OBRERA

Carrer Tapioles, 10. 08004 Barcelona
T 93 505 86 86 | www.acocat.org

A collibè de gegants

El somriure murri, agraït i serè de la Pilar Malla ens rep en aquest nou número de la revista *Salillum*. La Pilar és un símbol viu de tants militants veterans que ens han precedit en aquest trajecte de 71 anys d'un moviment que té per senyes d'identitat dues fidelitats: a Jesucrist i a la classe obrera o treballadora... com li vulguem dir. Però que els noms no ens confonguin del propòsit: "No ens mirem el melic. El lema d'aquest curs "Aixeca't i camina!" (Lc 5,23) ens convida a mirar la realitat, som enviats al món, en el nostre cas als treballadors, a portar la Bona Nova de Jesucrist", va recordar Dèlia Viedma en una de les aportacions que es van fer a la darrera Jornada General.

Precisament en aquest número hem volgut recuperar la ponència "On és la classe treballadora?" que va fer la Patrícia Castro el 12 d'octubre passat i que publiquem íntegrament. La jove sociòloga va dedicar la seva exposició a la situació i els reptes de la classe obrera avui, l'extensió de la desigualtat i les diferents cares de la precarietat, uns arguments que va sustentar amb diversos exemples i gràfiques. La Patrícia ens va fer conscients que les dinàmiques del procés de neoliberalització han portat "a una falta d'identitat dels individus, a l'atomització que ens desvincula els uns dels altres i a una trencadissa del sistema social anterior". Com a antídoto, va insistir en el concepte de "fer món, treballar el món", en el sentit que, de manera organitzada i col·lectiva, un món injust pot transformar-se.

Precisament, a això ens convida el Pla de curs d'enguany: "L'expressió 'Aixeca't i camina' apareix diverses vegades a l'Evangelí i implica un doble moviment: d'una banda, que ens posem en el lloc del paralític i sentim com Jesús ens convida a pensar quines situacions de paràlisi tenim i a posar-nos en camí; i de l'altra, que, com a deixebles enviats, posem en el centre les persones que estan en situació de prostració i les convidem, ajudem i animem a posar-se en camí", ens recorda el consiliari general, Pepe Rodado.

Ara més que mai, en un context de creixement dels neopopulismes i extensió d'ideologies d'ultradreta que manipulen les tradicions religioses i espirituals per justificar i legitimar el seus discursos d'odi i, a més, que pretenen (i de fet, ja ho estan fent!) conquistar les voluntats de les classes treballadores i les poblacions més desprotegides, convé rebatre amb honestedat que un altre món és possible, si el fem i el treballem... el del Regne.

PS. Recordeu que podeu valorar aquest número i l'anterior en l'enquesta que tenim activa: <https://ja.cat/430QI>

ÉS POSSIBLE EVITAR LA IMPUNITAT EMPRESARIAL?

**LA SOCIETAT CIVIL MALDA PERQUÈ
EL CENTRE CATALÀ D'EMPRESA I
DRETS HUMANS SIGUI UNA REALITAT
EN AQUESTA NOVA LEGISLATURA**

Dani Gómez-Olivé, membre del Grup Català d'Empresa i Drets Humans i responsable d'Incidència Política de Lafede.cat - Organitzacions per a la Justícia Global

Bangladesh, 2013. L'edifici Rana Plaza, una estructura de vuit pisos, col·lapsa i hi moren 1.134 persones, de les 5.000 que hi treballaven. Es calcula que més de 2.500 persones en resulten ferides. Aquest edifici albergava cinc fàbriques de peces de roba, subministradores de les principals distribuïdores tèxtils europees i americanes, com són Benetton, C&A, Carrefour, El Corte Inglés, Inditex, Mango, Primark o Walmart, entre d'altres. Segons els testimonis de l'època, les treballadores tenien por d'entrar a l'edifici i havien denunciat anteriorment els riscos d'ensorrament. De fet, un dia abans de la tragèdia l'edifici va ser

evacuat i tancat per les autoritats. Tanmateix, el matí del 24 d'abril els amos de les fàbriques tèxtils varen obligar les treballadores a entrar-hi. Els bancs i els comerços de la planta baixa no varen voler obrir per les evidents afectacions de l'estructura. Les treballadores, sota l'amenaça dels amos, a risc de perdre la feina, hi varen acabar perdent les vides. Vint anys després les famílies de les persones mortes i les que en varen quedar ferides continuen exigint responsabilitats.

Malauradament, els fets del Rana Plaza no són aïllats. Arreu del planeta podem trobar casos de vulneracions

sistemàtiques per part de grans empreses transnacionals que directament o indirectament

Hi ha 3.400 acords comercials internacionals que protegeixen les grans empreses transnacionals enfront cap acord vinculant que les obligui a respectar els drets humans

operen impunement arreu del món. Nogensmenys, hi ha 3.400 acords comercials internacionals

S'estima que la indústria de la confecció ja compta amb més de 60 milions de treballadores, la gran majoria a països del Sud Global (com ara Vietnam, Bangladesh, Marroc, la Xina, Malàisia, Mèxic, Pakistan o l'Índia). Però darrere el negoci de la moda trobem actualment diverses vulneracions de drets pel que fa als salaris, la salut i la seguretat al lloc de treball, la llibertat de sindicació i l'equitat de gènere.

que les protegeixen enfront cap acord vinculant que les obligui a respectar els drets humans. Tanmateix, i mercès a la pressió social i a la valentia d'alguns governs del Sud Global (com en el seu moment varen ser l'Equador i Àfrica del Sud), el 26 de juny de 2014 el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides va adoptar una resolució per la qual va decidir treballar per crear un instrument internacional, jurídicament vinculant, per regular que les empreses transnacionals respectin els drets humans. Després de deu anys encara no s'ha arribat a cap acord per l'oposició dels governs del Nord Global, principalment els

de la Unió Europea i els Estats Units d'Amèrica, que treballen obertament a favor dels interessos dels capitals transnacionals. Tot i això, la resolució es manté viva amb l'esperança que algun dia es disposarà d'un mecanisme internacional des d'on es pugui exigir responsabilitat empresarial i obligar el capital transnacional a complir amb els drets humans.

I DAVANT D'AIXÒ, QUÈ HI PODEM FER NOSALTRES DES DE CATALUNYA?

Enfront d'aquesta realitat, el novembre de 2014 es va crear a casa nostra el grup català

d'empresa i drets humans. Aquest grup està format per més de vint entitats provinents de dues plataformes de segon nivell, Lafede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global i la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia. A més, compta amb el suport d'experts de l'acadèmia, provinents de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Barcelona, la Universitat de Girona, la Universitat Rovira i Virgili i la Universitat del País Basc.

Des de la seva creació, el grup català treballa amb l'objectiu que les institucions catalanes

creïn un centre públic, el Centre Català d'Empresa i Drets Humans - CCEDIH. La principal funció d'aquest nou centre seria garantir que tota empresa que opera a Catalunya o presta serveis a qualsevol administració pública catalana compleixi escrupolosament amb el respecte dels drets humans, tant al territori català com a l'exterior. La proposta de creació del Centre Català d'Empresa i Drets Humans és pionera, en l'àmbit internacional, en la defensa dels drets humans enfront dels abusos que puguin cometre les empreses. Actualment, la creació del CCEIDH té el suport de més de 8.000 organitzacions socials, sindicats i cooperatives d'arreu del país.

La proposta del grup català és que aquest Centre tingui la capacitat de rebre queixes i denúncies específiques perquè els col·lectius del Sud Global directament afectats per empreses que operen a Catalunya puguin adreçar-s'hi i engegar un procés d'investigació i de diàleg entre les parts. També impulsaria propostes de regulació i disseny de polítiques públiques, per exemple, en els processos de contractació pública. Una de les tasques més importants seria la recerca i el seguiment dels casos de vulneració dels drets humans, sobretot en països empobrits, en la línia de la recerca i la denúncia que ha fet el grup català. En efecte, des de l'inici aquest grup ha evidenciat casos de vulneració de drets, que han recollit al web

alertaDH -www.alertadh.org- on s'exposen casos de vulneracions de drets com el del Rana Plaza, així com d'altres que afecten, per exemple, el hòlding d'empreses del Grup ACS (que té com a principal accionista a Florentino Pérez), que causa impactes negatius en l'àmbit ambiental, social i econòmic a Guatemala, i que té complicitats en zones ocupades a Palestina, entre d'altres. Per desgràcia, aquests casos es repeteixen de cap a cap del globus terraquí sense que ningú disposi dels instruments per exigir-ne responsabilitats. D'aquesta manera, el capital es reproduïx impunement arreu, a costa de vides humanes, el desmembrament de les comunitats locals i el malmetement del medi ambient.

EN QUÈ S'HA AVANÇAT PERQUÈ EL CENTRE CATALÀ D'EMPRESA I DRETS HUMANS SIGUI UNA REALITAT?

Després de molts anys fent incidència i sensibilització, tant al Parlament com al mateix Govern de la Generalitat, el grup català va presentar als diferents grups parlamentaris una proposta de llei de creació i regulació del CCEIDH, que fou registrada en primera instància al Parlament el juliol de 2020, per una àmplia majoria de partits. Tanmateix, la dissolució del Parlament, el desembre d'aquell any, obligà a reprendre el procediment el juliol de 2021, quan es va registrar per segona

vegada. Des d'aleshores el grup català d'empresa i drets humans ha treballat juntament amb els grups parlamentaris per consensuar un text entre totes les parts, que compleixi amb uns mínims bàsics que permetin que aquest Centre sigui una eina útil per allò perquè es va idear, que no és una altra cosa que esdevenir un instrument d'avantguarda en la defensa dels drets humans.

Els cinc punts bàsics sobre els quals han pivotat els grans debats són els següents: el Centre ha de ser **independent** dels interessos empresarials; **eficaç** en l'actuació d'investigació i seguiment dels casos; **accessible** a les comunitats afectades, especialment del

Sud Global; **compromès** amb la Justícia Global; i **valent** per fer front a la impunitat corporativa amb relació al compliment dels drets humans.

La principal funció del Centre seria garantir que tota empresa que opera a Catalunya compleixi escrupolosament amb el respecte dels drets humans, tant al territori català com a l'exterior

En efecte, el grup català defensa que és indispensable que es garanteixi la total independència >>>

Trobada en plenària el març passat del Grup d'Empresa i Drets humans per valorar la feina realitzada i debatre com continuar incidint per aconseguir el Centre català d'Empresa i Drets humans / Lafede.cat - Organitzacions per a la Justícia Global.

de l'òrgan de govern del Centre; és a dir, que estigui lliure de tota mena de conflicte d'interessos. Per això cal que la junta estigui formada per experts en la matèria, sense vincles empresarials, a fi que puguin actuar amb total llibertat d'acció i plena autonomia. Aquesta junta haurà de rendir comptes a la societat civil, al Parlament i al Govern de Catalunya atès que funcionarà com a centre públic gestionat amb recursos dels nostres impostos. En segon lloc, cal que garanteixi en tot moment a les potencials comunitats afectades per l'acció de les empreses que operen a Catalunya l'accés a presentar les seves queixes, de forma diligent i amb plena seguretat en tot el procés d'investigació

del cas. En tercer lloc, el centre ha de disposar de les eines necessàries per vetllar perquè les empreses subjectes a la seva actuació respectin els drets humans i ambientals al món. Per aquest motiu, és necessari que tota l'acció es basi en la **transparència** i, en conseqüència, publiqui els informes al web institucional quan detecti una vulneració de drets humans. En quart lloc, ha de disposar de prou recursos per donar resposta a les parts afectades, i ha de poder actuar tant a petició de les comunitats per iniciativa pròpia, quan sigui coneixedor d'una eventual vulneració de drets per part d'empreses que operen a Catalunya. Per això, cal que sigui **eficaç** en la prevenció, alerta,

investigació i seguiment dels casos. Alhora, és important que pugui sancionar aquelles empreses que es neguin a

Fins a la data s'han arribat a amplis consensos entre la societat civil organitzada i els diferents grups parlamentaris que fan ser optimistes en la creació del centre

col·laborar. Finalment, i no menys important, cal un Centre compromès amb el paradigma de la Justícia Global, que

defensa la promoció dels drets humans i el foment de la pau arreu del planeta. Per això, té tot el sentit que el Centre estigui adscrit al Departament d'Acció Exterior de la Generalitat, que té el mandat de garantir la coherència de polítiques del Govern a l'exterior de les nostres fronteres.

MENTRE HI HA VIDA, HI HA ESPERANÇA

Fins a la data s'han arribat a amplis consensos entre la societat civil organitzada i els diferents grups parlamentaris que fan ser optimistes en la creació del centre. De fet, si no hagués estat per la inesperada

convocatòria d'eleccions el març d'enguany, amb la consegüent dissolució del Parlament, segurament a hores d'ara es podria dir que el centre ja és una realitat. Actualment, existeixen i es mantenen vius els consensos polítics entre els principals grups del Parlament de Catalunya per a aprovar la llei de creació del CCEIDH a la legislatura actual. Només és una qüestió de voluntat política i de no defugir responsabilitats que ens pertocuen, com a ciutadania compromesa i solidària amb les causes que empobreixen i exploten, encara les comunitats del Sud Global. Fem-nos corresponsables per evitar que mai més sigui possible un nou Rana Plaza. ■

Pere Casaldàliga inspira com continuar respectant i preservant el llegat dels primers pobladors dels territoris.

LES DONES, UN REPTE PER A L'ESGLÉSIA?

Tot just acabat el Sínode de la Sinodalitat, i encara gairebé sense temps per aprofundir en el document final aprovat després de la darrera sessió de l'assemblea, m'agradaria reflexionar sobre la importància per a l'Església (poble de Déu i jerarquia) d'acollir amb sensibilitat i determinació les necessitats, canvis i problemàtiques que vivim avui les dones a les diverses societats i cultures que ens ofereixi una resposta creient però també profètica.

LES DONES, SUBJECTES DE I PER A LA MISSIÓ

Dir que les dones som subjectes de i per a la missió de l'Església vol dir que som agents i destinatàries de la bona nova de Jesús. Una bona nova que es va encarnar primer en la paraula i la praxi de Jesús de Natzaret i que, després de la Pasqua, es va convertir en l'enviament dels seus deixebles i les seves deixebles al món i a la història. Una bona

Carme Soto Varela (Vigo) és religiosa (serva de sant Josep), llicenciada en Història Contemporània per la Universitat de Santiago de Compostel·la i doctora en Teologia, en l'especialitat de Bíblia per la Universitat de Comillas (Madrid). És membre de l'Associació de Teòlogues Espanyoles i de l'Associació Bíblica Espanyola.

notícia que justifica i dona sentit a l'existència de la pròpia Església i a la seva missió.

Des del començament de l'Església, les dones han tingut un paper actiu i rellevant en l'anunci de la fe i la construcció comunitària. Per a les primeres deixebles de Jesús el camí de seguiment els va obrir horitzons, les va empoderar i les va convidar a viure alliberades i guarides, protagonistes d'un projecte del qual se sentien responsables, alhora que agraciades per la fondària de la trobada amb un

Déu que les cridava a la fe i a la missió. A partir d'aquell moment, infinitat de dones han lliurat la seva vida a la causa del Regne en diversos serveis i ministeris, des de l'acció social a la paraula teològica, des de l'ensenyament i la catequesi a l'atenció i l'acompanyament. Tot i així, el seu testimoni i la seva aportació han estat poc reconeguts i visibilitzats.

Avui, l'aposta per una Església sinodal necessita fer memòria de totes i convertir-les en referents en l'anunci i en la litúrgia, en la catequesi i en el diàleg social.

Però, a més, cal un compromís clar i decidit per la dignitat i l'empoderament de totes les dones en qualsevol societat i qualsevol cultura. Per això, cal que a l'Església les paraules i les obres, la praxi espiritual i les relacions siguin sempre un espai segur per a nosaltres.

CAMINAR AMB I DES DE LES DONES

Tot i proclamar que el missatge de Jesús és una bona nova per a tota persona, l'Església ha desenvolupat, al llarg de la seva història, estructures i teologies que són profundament sexistes i que encara continuen vigents en moltes reflexions i molts imaginaris religiosos. Això suposa un fre per a l'anunci i la credibilitat de l'Evangelí a les nostres societats contemporànies, cada cop més sensibles als temes d'igualtat i, sobretot, per a la vivència espiritual de les dones. Per això,

cal apostar amb decisió per una trobada empàtica i un diàleg enriquidor amb els col·lectius feministes i moviments de dones, escoltant les preguntes, acollint el seu malestar i acompanyant el seu camí.

Ja el 1963, Joan XXIII a la *Pacem in Terris* (núm. 41) havia constatat l'emergent presa de consciència de les dones de la seva pròpia dignitat com un clar signe dels temps. Posteriorment, la *Gaudium et spes* explicitava la necessitat d'aconseguir la igualtat, el protagonisme i la participació per a les dones en tots els àmbits (núm. 9 i 60).

El papa Francesc ha denunciat moltes situacions injustes i amenaçadores per a les dones a causa d'una presència secular de la cultura patriarcal i de creences, conductes i actituds masclistes (AL 54). Ha reconegut també la legitimitat de les seves reivindicacions i els desafiaments

que aquestes reivindicacions plantegen a l'Església i la necessitat de donar-los resposta (EG 104).

En aquests dos anys de reflexió sinodal, el tema de les dones ha estat molt present, encara que en el document final ha quedat força diluït. Una cosa justificada, potser, pels consensos necessaris, però també, per alguns incòmodes silencis que mostren que necessitem una nova hermenèutica de la fe i la tradició que permeti incorporar plenament les dones a l'Església.

Caminar amb les dones i des de les dones, en la seva complexitat social i religiosa, continua sent, sens dubte, un desafiament per a l'Església. Un desafiament que la interpel·la i la convida, cada cop amb més insistència, a l'audàcia i a la profecia perquè la bona nova de Jesús és anunci d'alliberament i inclusió i no pot estar condicionada per la por ni per determinats ideals històrics. ■

PILAR MALLA, PIONERA DE L'ASSISTÈNCIA SOCIAL

Per: Daniel Jover / Fotografies: Jordi Esplugas i Joan Andreu Parra / Vídeo: Mercè Solé

**"LA FE, L'ESPERANÇA
I LA CARITAT ÉS LA TRÍADA
QUE GENERA ENERGIA"**

Pilar Malla ha complert 93 anys el setembre passat i té diferents reconeixements, entre els quals la Creu de Sant Jordi (2004).

Tenim el gust de retrobar-nos amb la Pilar Malla i Escofet (El Pont d'Armentera, 1931) després d'haver acceptat que li fem una entrevista no formal ni convencional per a la revista de l'ACO. Volem que sigui una conversa sincera, un diàleg espontani i natural, sobre alguns aspectes significatius en la seva trajectòria i les seves motivacions.

Paulo Freire deia que reflexió sense acció era verbalisme, però que acció sense reflexió era activisme. Pilar Malla simbolitza la síntesi integradora entre una acció conscienciada i una praxi en l'acció directa... Des d'aquesta perspectiva i fent balanç, qui és realment Pilar Malla? I tot el que has fet en la teva trajectòria, per què ho has fet? Per a què?

La vida m'ha portat a fer moltes coses una darrere l'altra. És veritat que sempre he tingut una tirada cap a les persones més necessitades i, certament, tota la meva vida s'ha anat desenvolupant en aquest món d'ajuda i solidaritat amb les persones desfavorides.

“La meva trajectòria inesperada fent una opció pels més desfavorits ha estat molt fecunda des del punt de vista cristià i humà”

Sempre hi ha factors imprevistos, circumstàncies i persones que et van conduint pel camí de la vida i t'ajuden a perfilar la vocació de servei. Per exemple, quan era joveneta, en el grup de revisió de vida de la JOC on participava van demanar una infermera que anés a França a treballar amb els emigrants. Jo hi vaig anar com a

assistent social, perquè ja havia fet les pràctiques a Bèlgica (on també servia a ca una mestressa francesa, culta i educada), conexia la llengua francesa... Però quan vaig arribar-hi, no hi havia lloc d'assistent social i aleshores vaig fer de minyona. Explico això perquè m'ha marcat moltíssim França, la seva cultura, la seva organització. I vaig anar a viure amb els emigrants espanyols en un barri que en deien “la petita Espanya”, que era Saint Denis, a la *banlieue* parisina. Allà vivia en una caseta petita, amb unes condicions molt precàries amb una altra amiga i en el dispensari sanitari feia d'interpret i tot el que calia.

La teva vocació de servei en el món, de compromís pels pobres va vinculada a la teva fe cristiana (la Pilar forma part de l'Institut de Missioneres Seculars, IMS)? Tot això ho feia moguda per l'esperit de l'evangelització, per l'amor de Jesucrist, amb un bon sentit religiós i, sens dubte, moguda per la fe. Estar uns anys a França vivint en diferents llocs em va servir de molt per enfortir la vocació: l'any 1957 vaig ser enviada per l'Institut a París per treballar amb els immigrants espanyols, on vaig viure fins la Revolució del Maig de 1968. Allí vaig aprendre moltes coses, referents al treball, a la vida, als valors de les persones. Els barris i llocs on teníem presència eren bastant pobres. A la darrera etapa em van demanar si volia anar a fer de traductora a alguns serveis francesos on anaven molts espanyols i vaig anar-hi. Vaig estar-hi un temps i em van dir que treballava bé i llavors em vaig quedar d'assistent social. Allà vaig aprendre bé l'ofici, entre altres coses, el valor i l'eficàcia de formar equip. Quan vaig tornar a Barcelona, en sabia, de fer de treballadora social i vaig començar

a fer coses. D'aquí va venir la meva trajectòria inesperada de fer una opció pels més desfavorits, que ha estat molt fecunda des del punt de vista cristià i humà.

“De vegades, la vida és començar i deixar marxar, prendre i deixar anar...”

El teu estil és posar les persones al centre, pensar inspirant-te en les demandes i les necessitats de la gent. També saps aglutinar persones i crear equip des de la senzillesa i la naturalitat però, al mateix temps, amb una visió estratègica. Això t'ha portat a assumir responsabilitats des de ben jove?

S'ajudava la gent necessitada que venia a Càritas, però em semblava que tenia més drets que rebre el que li donàvem, ja que eren recursos limitats i no podíem atendre totes les necessitats. Per exemple, qualsevol persona que venia i que no tenia feina per guanyar-se la vida, la vèiem amb capacitats i possibilitats de sortir-se'n. Així, a través de Càritas i una estructura com el Servei d'Atur, que els donava més força, vam començar a fer diferents cooperatives que es van anar fent grans.

Es tractava de crear coses que no fossin solament de caràcter assistencial (que poden cronificar la dependència), sinó donar el que necessitava la gent en el moment i lloc oportú perquè fossin autònoms i responsables de la seva situació, cercant sortides col·lectivament. Calia ser pràctics i intentar donar respostes àgils, estant alerta del que feia falta i decidint com es podien afrontar situacions d'atur en persones de gran vulnerabilitat: cooperant amb altres institucions

>>>

La Pilar intervé a Càritas a finals dels setanta i vuitanta del segle passat, quan hi havia una gran carència de serveis i recursos, els primers ajuntaments democràtics...

públiques i privades que tenien més recursos i competències...

Però, bé, ja s'ha acabat aquesta llarga etapa per a mi, perquè no he tingut una concepció patrimonialista dels projectes i accions. De vegades, la vida és començar i deixar marxar, prendre i deixar anar... i això em sembla que és molt important.

“La Renda Mínima d’Inserció es va convertir en un dret per a les persones en situació de pobresa i vulnerabilitat”

Vas assumir diferents funcions i responsabilitats durant tots aquests anys que vas ser a Càritas, com a directora, secretària general...

Sí, penso que es va fer bastant de feina des de Càritas, tant a serveis socials com a suport emocional i personal, a més a més de recursos ocupacionals i formatius. També teníem els beneficiaris del FAS (Fons d’Assistència Social), que eren els vells que cobraven uns diners bàsics però insuficients (6.000 pessetes o menys). Vaig prendre la decisió de fer emergir el problema de la pobresa i

visibilitzar una situació social tan greu. No ho podíem fer sols. Calia cercar la col·laboració d’una entitat financera arrelada i amb reputació com la Caixa de Pensions... Van ajudar-nos a fer un estudi per diagnosticar bé la complexitat del problema i proposar solucions. Davant d’uns resultats esfereïdors, l’Obra Social de la Caixa de Pensions va incrementar les aportacions perquè es poguessin cobrar 13.000 pessetes. Així van millorar les condicions de vida de les persones, sense que fos humiliant ni assistencial.

“La fe del Concili Vaticà II ha estat una de les causes de la meva vida”

Era el temps que calia elaborar una estratègia compartida de lluita contra l’atur socialment avançada. Calia combinar els drets de les persones i evitar només cobrir necessitats. Era important fomentar i desenvolupar les capacitats i els coneixements perquè les persones fossin les protagonistes... Va ser quan ens vam conèixer (1983-84) i vam col·laborar quan jo estava a l’Àrea

de Joventut de l’Ajuntament de Barcelona amb responsabilitats en els primers programes d’ocupació juvenil.

Va ser un temps fecund perquè es van donar unes dinàmiques de col·laboració i de cooperació entre institucions i entitats de la societat civil. Calia articular estratègies conjuntes contra l’atur i l’exclusió basades en la confiança i la cooperació. Una de les idees fructíferes que ja venia precedida d’un gran debat públic a Europa va tenir la plasmació política i real quan a França van aprovar la Renda Mínima d’Inserció (RMI) l’any 88. Te’n recordes, Pilar?

A Barcelona vam crear una sinergia molt innovadora entre Càritas, Justícia i Pau (amb Joan Gomis i Arcadi Oliveres), Acció Solidària contra l’Atur, Cristianisme i Justícia (amb Quico Riera i Joan García-Nieto) i vosaltres com a APRISE-PROMOCIONS. El Nepo, amb el seu carisma i autoritat moral, va esdevenir un vincle respectat per tothom per reconèixer la RMI. I així, dialogant i pactant, es va assolir l’adhesió dels sindicats i partits polítics.

La discussió, estudi i aprovació per unanimitat al Parlament de la RMI va ser una petita fita per Càritas i per tu?

Una mica sí, va ser molt important perquè la RMI es va convertir en un dret per a les persones en situació de pobresa i vulnerabilitat. És molt diferent cobrar com un dret que cobrar com una ajuda, era el canvi de marc mental: fer passar la gent a la categoria de ciutadà amb drets i deures. El dret de ciutadania anava vinculat, doncs, a una doble responsabilitat: la garantia d'un ingrés econòmic i una feina digna.

“Creguem en el potencial de la gent i fem el possible perquè la gent sigui com vulgui ser”

En articular la RMI es va crear una horizontalitat i una transversalitat que sintetitza molt el teu estil, que és capacitat de respectar i fer-se respectar, tenir sentit de la responsabilitat i saber captar les altres persones. Però, a més, calia capacitat de generar confiança. Per tu Pilar, és important generar confiança i tenir cura de les persones?

Potser per això també en aquest temps vam pensar molt a evitar la discriminació de gènere perpetuant els rols d'home i dona. Amb els homes que han de treballar i amb les dones mares de família que tenien molt pocs recursos a la mà per poder desenvolupar la seva missió com a mares i educadores. Llavors es van començar a crear els centres materno-infantils, on al matí estaven juntes en comunitat, com si fos una guarderia, mares i criatures. Així aprenien a muntar i organitzar roba i tenir cura dels infants, dutxes, higiene i neteja personal, tenir una cultura i una formació.

Vas ser diputada al Parlament de Catalunya i anys després primera Síndica de Greuges de Barcelona. Com vas viure aquella època?

Jo no havia pensat mai a ser política. Sincerament, prou feina tenia a Càritas. Però abans d'això ja havia participat en política. Quan va venir en Tarradellas a la Generalitat restablerta el 1977, el president va fer un govern d'unitat amb un conseller de cada partit polític: la conselleria de sanitat i de serveis socials va recaure en el PSUC, amb el doctor Espasa com a conseller i Agustí de Semir com a director general. Em van proposar i vaig ser cap de serveis socials de la Generalitat de Catalunya durant el 1977-1980, fins que va venir el president Pujol i es va canviar de línia. En aquella etapa es van assentar les bases mínimes de la política de serveis socials.

I després d'aquest període amb responsabilitats de gestió en la conselleria?

Vaig tornar a Càritas perquè sempre ha estat la meva institució de referència... Un dia em va telefonar en Pasqual Maragall per anar al Parlament a les llistes de Ciutadans pel Canvi, que agrupava el PSC i persones independents. A en Pasqual jo li tenia simpatia i li vaig dir que sí. I al cap de mitja hora em telefona en Pujol per

proposar-me el mateix i li vaig dir: “Fa deu minuts que ja li he dit a Pasqual Maragall que sí. Gràcies, però no puc acceptar.”

“Sempre m'he sentit molt d'ACO perquè els meus amics eren de l'ACO i a més també venia de França”

Com vas viure aquest temps de diputada al Parlament?

Va ser un repte. Allà vam fer trobades per compartir tasques i a en Pasqual li devia de fer pena, perquè jo era més aviat persona d'acció i no m'agradava la tasca de reunionitis i em va dir: “Saps què? Portaràs la comissió d'acció social al Parlament, perquè si no, tu t'hi avorriràs.” I així va ser. Les tasques legislatives i les normatives són una altra dinàmica, la responsabilitat no queia sobre tu directament, sinó sobre els grups, les comissions, etc. Van haver-hi coses bones també, evidentment... Van ser anys intensos i actius i després es va acabar. Jo ja no en tenia més ganes, d'això.

I l'etapa de ser la primera Síndica de Greuges de l'Ajuntament de Barcelona?

Això també va ser molt divertit! Era en temps de l'alcalde Joan

>>>

Pilar viu a casa els pares, a la Barceloneta, on el seu pare era metge.

Clos i jo ja m'havia jubilat a Càritas. Ho vaig viure bé. Tenia un equip maco i eficaç. L'Ajuntament em va deixar plena autonomia i va respectar la meva funció sense interferències. Amb tots els grups municipals representats i amb entitats vam tenir prou esperit de col·laboració, cosa que facilitava un clima de concòrdia, entesa i pau. Està molt bé la funció de canalitzar els problemes dels ciutadans. Vam intentar crear cultura de diàleg i entesa per mediar i gestionar conflictes, que entressin en la normalitat democràtica la queixa i el dret de la ciutadania a rebre explicacions o respostes clares...

“La pobresa i l'exclusió en la nostra societat s'originen per les grans desigualtats... és un combat continu”

Quines han estat les tres persones que han estat referents a la teva vida?

El doctor Jubany, arquebisbe de Barcelona, perquè ha estat un servidor de l'Església i testimoni de l'Evangelí en temps difícils. L'he admirat i estimat molt i el seu exemple m'ha acompanyat tota la vida. Ha sigut un mestre de vida. Després, mossèn Ventosa, per la seva mirada comprensiva i capacitat organitzadora. Tenia un cap molt clar i em va ajudar molt com a director a Càritas. Donava molta seguretat, tenir un director així; és un regal i encomanava l'entusiasme i l'esperit de servei. I el cardenal Cardijn, fundador de la JOC. I molta gent d'aquí a la Barceloneta, que lluiten cada dia amb el seu sentit de l'humor intel·ligent, gent anònima que fan la vida més amable i cordial malgrat les adversitats.

Quines han estat les causes que han donat sentit a la teva vida?

Per mi la fe hi té una part molt important. La fe del Concili Vaticà II, l'època d'apertura, que vaig viure amb gran alegria. De la fe cristiana en l'època que ens va tocar viure en temps convulsos de la Guerra Civil amb persecució del pare, que es va salvar de poc! La fe m'ha ajudat molt. Gràcies a això, que és tot el que he rebut. He tingut sort a la vida: no he sigut massa rebel; he sigut una persona bastant fàcil, amb un temperament bastant tractable...

També penso que una de les coses que m'ha ajudat és que he estimat molt la gent i les feines que he fet; sobretot la gent que ens hem estimat, és meravellós i això és molt important: alumnes com la Mercè Solé i altres persones de tot tipus i condició. Encara que no les veig sovint, de tant en tant em visiten i ens veiem. He tingut molt bona relació amb les alumnes que he tingut. I tot el meu temps al servei dels altres... No ho sé, he intentat ser una persona normal!

Si haguessis de donar una pauta per a la gent jove que comença a treballar al servei d'humanitzar la humanitat i la solidaritat, quin seria el teu consell?

Sobretot saber discernir. És a dir, pensar i sentir amb generositat a favor de la gent més humil: que no pensin que són menys que nosaltres, són iguals amb dignitat i amb tot. I després que no se'ls retallin les possibilitats i les oportunitats, perquè moltes vegades és molt senzill ajudar per a la seva promoció. Que creguem en el seu potencial i que fem el possible perquè la gent sigui com vulgui ser. Perquè a vegades

En l'estada a Bèlgica, la Pilar va conèixer el fundador de la JOC, el cardenal Cardijn. "Estava molt contenta i alegre perquè admirava aquest moviment", ens diu.

la gent no diu com vol ser. És important que la persona pugui tenir la il·lusió de ser el que vulgui.

Vas participar a la 70ena Jornada General de l'ACO a la taula de testimonis. Quina petjada et deixa el fet de viure la fe comunitàriament en el grup de revisió de vida?

L'ACO per mi ha sigut molt important. Em recordo quan encara aquí hi havia l'ACO i l'HOAC que era una guerra! Sempre polèmica... una mica absurda. Jo sempre m'he sentit molt d'ACO perquè els meus amics ho eren i també venia de França, havia anat a un col·legi francès i, sense voler, la llengua ens vincula més, admirava l'ACO francesa. Vaig anar a França l'any 57 i en vaig tornar el 68, són molts anys! Per mi sempre ha sigut així de forma natural: a Catalunya hi ha l'ACO i a Espanya hi ha l'HOAC vinculades fraternalment i sense rivalitats o falses dualitats. Potser les diferències petites són una ximpleria, la qüestió central és creure en Jesús i estimar els altres...

Finalment, parlas'ns del CECAS, una organització a la qual has dedicat molts anys.

El Centre Català de Solidaritat Social està dedicat a persones molt vulnerables, amb problemes d'alcoholisme, drogues...

Hi ha molta gent voluntària compromesa, com el Narcís Martí, un gran metge. El vaig conèixer conduint un camió de trastos vells

i treballant amb els marginats. Venia a Càritas com a voluntari a recollir coses i jo li vaig proposar que treballés amb els alcohòlics que havíem d'atendre i no sabíem gaire com fer-ho. Va respondre positivament i de seguida va treballar al CECAS. I al cap d'un temps va ser-ne el director. El CECAS ha donat el seu fruit, ha crescut, continua a Tarragona i a Barcelona donant resposta a una problemàtica social i de salut molt greu. Hi ha tres comunitats i val a dir que es fa molt bona feina. Vaig estar uns quants anys també de presidenta. La pobresa i l'exclusió en la nostra societat s'originen per les grans desigualtats... és un combat continu...

Per sintetitzar, en la teva trajectòria trobem un fil conductor: pelegrins de l'Evangelí practicant el servei i l'amor al proïsme. Pelegrí és la persona que camina, que no busca arribar a un lloc determinat, sinó que troba en el propi camí la meravella de vida, el sentit d'agraïment... Per tu, l'esperança cristiana ha estat el que t'ha donat energia i força? Sí, l'esperança, la caritat i l'amor a mi m'han motivat molt. El manament evangèlic que diu que estimis a tothom i que Déu ens estima molt. Això m'ha atret molt i n'he tingut prou... Em sembla que l'amor de Déu és molt important i certament dona sentit a la meua vida. I sí, m'ha atret també l'esperança. És la tríada que genera energia: la Fe, l'Esperança i la Caritat. ■

Més info.

Podeu consultar el vídeo de l'entrevista al canal YouTube de l'ACO:
<https://youtu.be/mcUCz68SsZ8?si=SHRdwzQCFqOKfxwl>

ON ÉS LA CLASSE TREBALLADORA?

Text: **Patricia Castro** / Fotografies: **ACO**

Amb un llenguatge molt entenedor, la jove sociòloga Patricia Castro va fer la ponència de la 71ena Jornada General de l'ACO. Castro va dedicar la seva exposició a la situació i els reptes de la classe obrera avui, l'extensió de la desigualtat i les diferents cares de la precarietat, uns arguments que va sustentar amb diversos exemples i gràfiques. A continuació transcrivim el text íntegre de la ponència i al canal YouTube de l'ACO es pot consultar la gravació: <https://youtu.be/kgGXHnCB12Y>

LA SÍNDROME DE LA VIDA DE MERDA

Blackpool, al nord-est del Regne Unit, prop de Manchester i Liverpool, en altres temps industrials, és una de les zones més pobres del país. Blackpool patia les condicions estructurals del capitalisme tardà: la massiva desindustrialització havia deixat la zona sense unes ocupacions decents que el sector serveis no podia proveir. Blackpool concentrava, amb molta diferència, les taxes d'obesitat, mort per alcoholisme i fumadors més altes del país (la diferència d'esperança de vida respecte a les zones

*Imatges de la ponència de Patricia Castro i el diàleg posterior en la 71ena Jornada General als Salesians Rocafort.
Fotos: Jordi Esplugas.*

més benestants de Londres era de 10 anys); a més, també tenia la taxa més alta de persones massa malaltes per a treballar. Era la segona ciutat amb l'esperança de vida més baixa del Regne Unit, on es trencaven més relacions de parella i on hi havia més persones percebent una paga per incapacitat. La "Síndrome de la vida de merda" és una expressió encunyada per metges anglosaxons per descriure les malalties causades per la precarietat sostinguda i la desesperació. Per tant, estem parlant no d'una denúncia política, sinó d'una denúncia mèdica que sap que, per molt que es mediqui aquesta població (el col·lectiu britànic amb més consum d'antidepressius), no millorarà si no canvien les seves condicions de vida.

Aquest cas extrem il·lustra la desindustrialització esdevinguda des dels anys 80-90, que ha deixat les societats en xoc, i que ens fa pensar en quina mena de món vivim i volem viure. En les gràfiques de Blackpool podem veure que aquesta població és exportadora de gent que està bé, i que hi arriba gent que no està bé. Certament, quan un està bé, pot ajudar la resta i contribuir a transformar el món; en canvi, quan es trenca aquesta cadena, ens trenquem com a col·lectiu.

La ciutat de Blackpool, al nord d'Anglaterra

SENSE IDENTITAT

El procés de neoliberalització ha portat a una manca d'identitat, la sensació de no saber de què es forma part. És cert que hi ha gent que li ha anat bé amb aquest sistema; però té un efecte casino, qui guanya s'ho emporta tot. “El guanyador s'ho emporta tot i el perdedor no mereix un Estat de benestar” és una ètica que pot comportar greus trastorns i traumes en els individus, perquè no tenen suport quan els diuen que ha fracassat per raons alienes a la seva voluntat.

I ens trobem amb una trencadissa social. També ens adonem que viure bé no equival només a tenir prou diners, sinó al fet de sortir al carrer i que no hi hagi patiment.

Malauradament, hi ha una manca d'identitat com a classe treballadora, de com ens percebem. Hi ha una retòrica social que premia el discurs de l'èxit (“tu pots sol”, “surt de la teva zona de confort...”) i que banalitza les lluites socials. El tabú més gran del capitalisme actual és la por al fracàs. Fracassar vol dir no poder estructurar una vida personal coherent; no poder realitzar-nos com a persones; no tenir propòsit vital; no saber viure, només limitar-se a existir.

En un món líquid i hiperflexible se'ns demana que assumim les responsabilitats de les nostres vides, fet que inclou fer-nos responsables fins i tot d'allò que està fora del nostre abast, com les condicions cada cop més extenuants de vida.

“Un règim que no proporciona als éssers humans cap raó profunda per a cuidar-se entre si no pot preservar per molt de temps la seva legitimitat” (...)

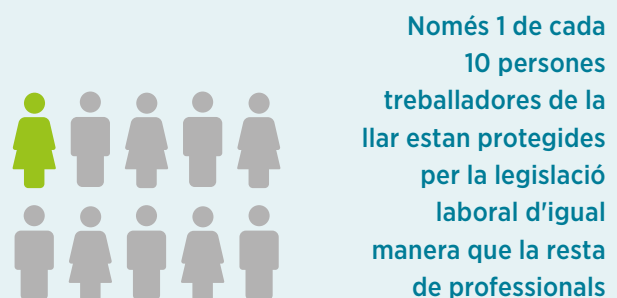
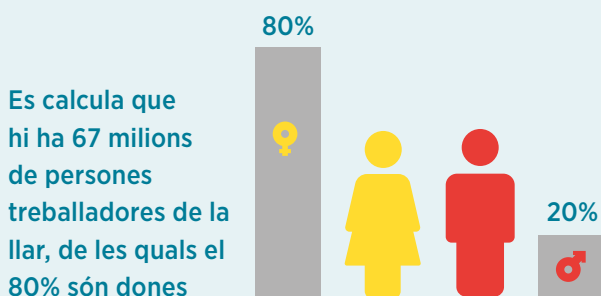
“No pot vostè imaginar-se com d'estúpid em sento quan parlo als meus fills de compromís. Per a ells és una virtut abstracta; no la veuen enlloc” (Ricard Sennett, *La corrosió del caràcter*, 1998).

UN MÓN CADA COP MÉS DESIGUAL

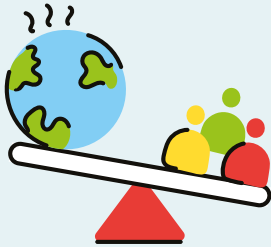
La distribució desigual de la riquesa en el món desenvolupat s'ha convertit en un problema important en els últims anys. De fet, les dades indiquen que en els últims 30 anys els ingressos dels més rics s'han disparat (i com més amunt s'està en la jerarquia d'ingressos, més gran ha estat l'augment), mentre que els ingressos de la gran majoria s'han estancat. Això ha portat a un nivell de desigualtat de la riquesa en el món desenvolupat que no es veia des de la Gran Depressió i el període entre guerres, amb el creixement dels feixismes. És un moment similar que necessita respostes diferents, no pas autoritàries.

Us posaré un exemple. Soc de Badalona, una ciutat amb molt poques biblioteques i la central està tancada des de fa mesos. És la quarta ciutat més habitada de Catalunya. I està al costat de Barcelona, on hi ha la biblioteca García Márquez, reconeguda com la millor del món.

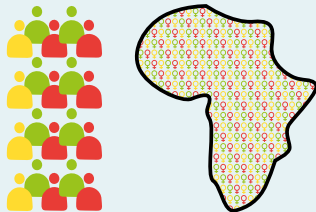
Aquesta desigualtat sostinguda ha crescut pels efectes del neoliberalisme i la trencadissa del sistema social

El 2019 els 2153 MILIONARIS que hi havia el món posseïen més riquesa que els 4600 MILIONS de persones

Els 22 HOMES més rics del món posseïen més riquesa que TOTES LES DONES D'ÀFRICA

Una persona estalviant 10.000 € diaris des del temps de la construcció de les piràmides, ara tindria 1/5 part de la mitjana dels 5 homes més rics del món

L'1% MÉS RIC de la població mundial posseeix més del doble que 6900 MILIONS DE PERSONES

anterior, i els representants polítics hi fan ben poc. Com que prevalen els beneficis econòmics, la indústria i les seves externalitats es porten fora; i aquí es reincorporen aquests treballadors al sector serveis amb unes condicions precàries o que milloren molt a poc a poc. És un fet compartit a tot Occident.

És molt eloqüent la gràfica que compara salaris i riquesa, on es veuen les diferències i el que implica un món d'aquesta mena. Fomenta un sistema que ens fa discutir amb el veí per les engrunes. La dignitat significa no barallar-se amb algú que comparteix les mateixes condicions difícils. I això només es pot canviar organitzats i pensant com a grup.

>>>

BIBLIOGRAFIA

- Elordenmundial.com
- 'El 47', la pel·lícula que cuenta la historia de Torre Baró, el barrio barcelonés que aún se siente abandonado, El diario. Disponible a: https://www.eldiario.es/catalunya/cultura/47-pelicula-cuenta-historia-torre-baro-barrio-barcelones-siente-abandonado_1_11631198.html
- Left behind: can anyone save the towns the UK economy forgot?, Financial Times. Disponible a: <https://www.ft.com/blackpool>
- Manuel Vital, el secuestrador del autobús de la línea 47, El Salto. Disponible a: <https://www.elsaltodiario.com/saltamos-extremadura/manuel-vital-secuestrador-autobus-linea-47>
- Tiempo para el cuidado: El trabajo de cuidados y la crisis global de desigualdad, Oxfam Intermón
- Vecinos de Barcelona construyen a mano una marquesina de autobús: "Representa el espíritu de autogestión", El diario. Disponible a: https://www.eldiario.es/catalunya/vecinos-barcelona-construyen-mano-marquesina-autobus-representa-espiritu-autogestion_1_11700492.html
- World Inequality Report 2022, World Inequality Lab.

GENTRIFICACIÓ I CRISI DE L'HABITATGE

La indignitat que pateix l'ésser humà troba un bon exemple en la gentrificació: expulsar a la gent de casa seva per l'especulació, pel turisme... fet que dispara els preus del lloguer. La bogeria del capital fa que les ciutats deixin de ser llocs per a viure i siguin només llocs per a invertir. La mena de ciutat on volem viure està lligat a la mena de persones que volem ser.

Les dificultats d'accés a un habitatge adequat i segur són, juntament amb la baixa qualitat de l'ocupació, els principals camins cap a l'exclusió social a Espanya (FOESSA, 2019). La fragilitat residencial genera conseqüències en termes de l'arrelament territorial, en la mesura que el lloc de residència dona accés a una xarxa única de relacions socials i accessos a equipaments i serveis de tota mena (educatius, sanitaris, culturals, etc.). És un desarrelament amb importants conseqüències en la vida quotidiana.

Cada dia veiem gent demanant almoïna o sense llar i això ens angosta, perquè no podem mirar cap a una altra banda, si no es trencaria la solidaritat amb l'ésser humà. Per ser humans mereixem un respecte, una dignitat... i això està per sobre de la classe. Ajudar qui no té tanta sort és una obligació moral. Ara bé, sols no podem ajudar a tothom, però sí com a col·lectiu o grup.

LA FEMINITZACIÓ DE LA PRECARIETAT

Treballar és una acció que es fa cap al món, estiguem o no a la feina. De fet, el treball no remunerat de les cures (que majoritàriament fan les dones) triplica en PIB el total de la indústria tecnològica mundial. Pensem que som una societat envellida que necessita unes cures que no donem: el concepte d'humanitat comença per protegir el més feble. És tan important pensar quina societat donem als nens i als més grans, que són els que han fet i s'han sacrificat pel món que tenim avui.

Les mesures d'austeritat aplicades en les polítiques socials de la crisi han afectat més negativament les dones que els homes, i han portat a una involució dels avanços dels últims anys en matèria de gènere. Les dones multipliquen la seva vulnerabilitat quan van fent anys, tenen fills i filles a càrrec o persones en situació de dependència i baixa qualificació.

El sistema de serveis socials representa la doble discriminació per motiu de gènere, quant a les treballadores del sistema i els usuaris.

Les feines més degradades són aquelles més invisibles. El cas més evident és el de les treballadores domèstiques, en el qual encara avui s'empra una part molt important de la força laboral femenina, moltes vegades sense contractes, sense horaris, sense drets. Moltes d'aquestes treballadores domèstiques són immigrants, perquè la llei d'estrangeria les fa encara més vulnerables. Si ets dona i migrant, tens moltes possibilitats d'estar en el graó més baix de l'escala social.

COM RECUPERAR LA CLASSE

A curt termini, hem d'entendre el moment històric que vivim (les solucions ja les sabem, però ens costa acceptar que estem en un moment de derrota històrica) i que hi podem fer alguna cosa: tenim capacitat de reflexió i d'acció per moure el món, per fer món. Ens hem acostumat que ens ho donin tot fet, però a vegades ho hem de fer nosaltres.

El que veiem és que es pot reformar el món, que hem d'ajudar el món. Amb el nostre exemple ens poden entendre. A més, tenim unes bones condicions per impulsar aquests canvis: hi ha més població educada que mai, accés a internet... Cal lluitar contra l'atomització social i trencar la creença que és impossible canviar. Per exemple, si es regula el preu del lloguer, s'atura la injustícia de l'increment desbocat de preus.

Estem malament, sobretot perquè estem desvinculats, a banda de la precarització. Vegem-ne dos exemples. El primer, el 47 i Torre Baró: "Hi ha onze anys de diferència entre l'esperança de vida a Pedralbes i Torre Baró" (eldiario.es). En el film, en Manolo Vital es presenta com un heroi, però és una lluita de tots els veïns. Les lluites són col·lectives. El segon, els veïns de Barcelona que construeixen a mà una marquesina d'autobús: "Representa l'esperit d'autogestió" (eldiario.es). Aquí hi ha un grup organitzat que comparteix una identitat i que detecta problemes al barri. Per tant, primer no han hagut de ser expulsats (gentrificació) i s'han generat uns llaços de confiança, es coneixen a còpia d'anys de convivència i coneixença.. ■

PER UN INADAM ACTIU I JOÓS

Per **Josep Hortet**, consiliari de l'ACO

Aquestes lectures es llegiran el diumenge tercer d'Advent, el 13 de desembre:

Lluc 3, 10-14. *La gent preguntava a Joan: així, doncs, què hem de fer? Ell els responia: qui tingui dos vestits, que en doni al qui no en té, i qui tingui menjar que el comparteixi també amb els altres. Entre els qui anaven a fer-se batejar, hi havia també uns cobradors d'impostos que li deien: i nosaltres, mestre, què hem de fer? Ell els contestà: no exigiu més del que està establert. Igualment uns guardes li preguntaven: què hem de fer també nosaltres? Ell els deia: no forceu ningú amenaçant de maltractar-lo o de denunciar-lo, acontenteu-vos amb la vostra soldada.*

Joan Baptista prepara així la bona nova de Jesús. Recomana construir un estil de vida fratern i solidari, concret i veritable, a partir de la vida professional i de treball, de les necessitats familiars i socials.

Joan Baptista prepara la bona nova de Jesús i recomana construir un estil de vida fratern i solidari, concret i veritable

Carta de sant Pau als cristians de Filips 4, 4-7. *Germanys: Viviu sempre contents en el Senyor, ho repeteixo, viviu contents. Que tothom us conegui com a gent de bon tracte. El Senyor és a prop. No us inquieteu per res. A cada*

ocasió acudiu a la pregària i a la súplica i presenteu les vostres peticions amb acció de gràcies. Així la pau de Déu, que sobrepassa el que podem entendre, guardarà els vostres cors i els vostres pensaments en Jesucrist.

L'apòstol Pau anima la comunitat perquè es deixi habitar pel do inefable de la fe i de la pau del cor, que ens van transformant en persones de bon tracte, sense males inquietuds.

A l'ACO continuem la història cristiana. L'any 1968 Jordi Bertran, consiliari de la JOC, va publicar

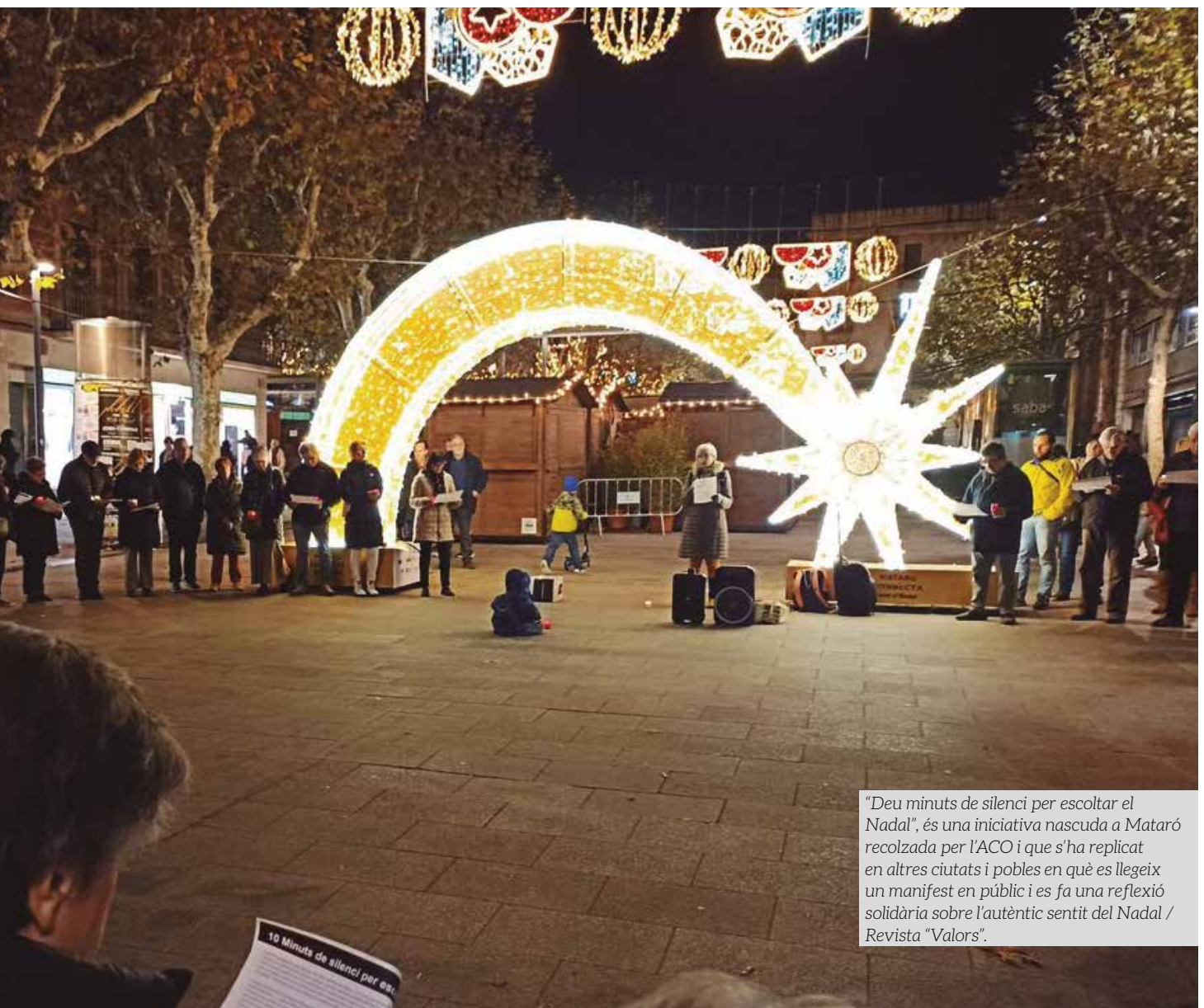
a Nova Terra el llibre *Pels difícils camins de la missió obrera*. Hi deia que en el món obrer descobrim

En el món obrer descobrim signes tan evangèlics com la fraternitat, el combat per la justícia, l'esperança, la simplicitat de formes

signes tan evangèlics com la fraternitat, el combat per la justícia, l'esperança, la simplicitat de formes com exponent de la

sinceritat interior. En el pròleg, Jaume Cuspinera, un altre consiliari i cofundador de l'ACO, comentava que anem descobrint com Déu està treballant el cor de les persones i els col·lectius. També Manolita Olmo i Jaume Ribas van escriure el 2002 que molts membres d'ACO han donat a la classe obrera i a l'Església un estil nou de ser persones contemplatives i actives, així com uns preveres i consiliaris amb presència en el moviment obrer i en les parròquies. De la mateixa manera, voldria recordar com Pilar Martínez Brillo, que va morir el 14 de febrer d'aquest

>>>

"Deu minuts de silenci per escoltar el Nadal", és una iniciativa nascuda a Mataró recolzada per l'ACO i que s'ha replicat en altres ciutats i pobles en què es llegeix un manifest en públic i es fa una reflexió solidària sobre l'autèntic sentit del Nadal / Revista "Valors".

any, va preparar la jornada del 12 d'octubre de l'any 1971 i es va oferir a fer la ponència: "Hi ha crisi de fe i, no obstant, som signe". Gràcies a la seva entrega com a presidenta i a d'altres persones com ella, es va arribar a un redreçament clar del moviment l'any 1977, quan vam celebrar els 25 anys de l'ACO.

Albert Maréchal ens deia que hem de revisar constantment el nostre amor per alliberar-lo de tancaments i replegaments en nosaltres mateixos

Què hem de fer? -li preguntaven a Joan Baptista. Ara i aquí tenim el pla de curs presentat el passat 12

d'octubre. Val la pena que el fem nostre. I tinguem en compte el que repetia el consiliari suís, Albert Maréchal, que tant va ajudar els inicis de l'ACO entre nosaltres. Sempre anava a fons i ens deia: hem de revisar constantment el nostre amor per alliberar-lo de tancaments i replegaments, sovint involuntaris, en nosaltres mateixos. Pensem estimar la justícia i som injustos amb certes persones, especialment del nostre entorn. O bé ens agrada ser entregats i compromesos, però descobrim que estimem més les accions en si mateixes que no pas les persones en concret. L'amor veritable és amor de tendresa personal. Aquest tendresa dona confiança i ajuda la persona que estimem a obrir-se i expressar-se. La tendresa reconeix les persones sense entrebancar-se en els seus defectes o atributs. A mesura que les persones es desfan de les pors, les situacions

s'aclareixen i és més fàcil trobar mitjans i solucions encertades.

Fem un Nadal actiu i joiós. Ple de la tendresa que l'infant de Betlem ens tramet i que ens uneix amb tendresa als infants de les nostres famílies, de les ciutats i pobles, de totes les famílies del món, malgrat tants patiments i guerres. ■

El Seminari Conciliar de Barcelona es va omplir el dia de la presentació del llibre de memòries *La nostra història, la meva joia*, escrit per Josep Hortet i editat pel Centre de Pastoral Litúrgica.

“La riquesa de Compartir experiències, reflexions, obertament”

“Compartir amb els altres militants ha estat molt enriquidor”

“Escoltar-nos més per poder escoltar Déu”

**Del
17 al 20
d'abril
2025**

**Vine i celebra
la Pasqua
d'ACO!**

Una forma de celebrar la nostra fe, retrobar-se, formar-se, descansar, canviar d'aires, fer vacances, riure, conviure... amb l'espiritualitat dels moviments de Pastoral Obrera.

Reserva't els dies, vine amb la família, convida qui pensis que ho pot gaudir.

Si t'interessa contacta'ns: hola@acocat.org
93 505 86 86

ELS MOVIMENTS DE TREBALLADORS CRISTIANS, PREOCUPATS PER L'ASCENS DE LA ULTRADRETA

Per Joan Andreu Parra

La declaració de Barcelona del 2023 apunta els principals reptes per consolidar la democràcia i la fiabilitat de l'estat de dret

He vist els homes en acció quan saben que no estan sols, que es poden diluir, confondre's en una massa que els engloba i supera, una massa formada per milers de rostres com els seus. S'al·legarà que la responsabilitat és de qui els arrossega, els agullona, els fa ballar com una serp al voltant d'un bastó, i que les munions no són conscients dels seus actes, la seva direcció ni el seu futur. És mentida. La veritat és que la munió en si és un monstre, un enorme cos que s'engendra a si mateix, compost de milers d'altres cossos pensants. I també sé que no hi ha munió fel·liç. Darrere dels somriures, les

rialles, les músiques i els eslògans hi ha sang que s'escalfa, sang que s'agita, sang que gira i embogeix en veure's revolta i remoguda en el seu remolí.

(Claudel, Philippe. *El informe de Brodeck*. Salamandra, 2023. P. 156)

“El propòsit dels moviments apostòlics en el món obrer és l'evangelització del món obrer. Tant en el sentit d'arribar a persones que no coneixen Jesucrist, com de posar Evangeli allà on som; vol dir posar Evangeli a les persones, espais o activitats”, deia el consiliari de l'ACO Josep Jiménez Montejo en

l'entrevista a l'espai *Llevat dins la pasta*, de Ràdio Estel, després d'haver finalitzat el seu servei com a consiliari del Moviment de Treballadors Cristians d'Europa (MTCE). Aquest posar *Evangeli* significa també denunciar tot allò que és antievangèlic i, en el cas que ens ocupa, mirar de fit a fit els nous populismes i l'ascens politico-social de la ultradreta per plantar-hi cara.

En efecte, ja a la declaració final del seminari que l'MTCE va fer a Barcelona del 21 al 23 de setembre de 2023, titulada *Defensar i reforçar junts la*

democràcia, el moviment es pronunciava així: “Observem als nostres països que el cansament polític, fins i tot el desencís amb la política, s’estén cada cop més en un ambient general d’agressivitat. Un gran nombre dels nostres conciutadans, amb les seves preocupacions pel futur i les necessitats quotidianes, senten que la política ja no els té en compte o que se’ls ignora deliberadament. Això, la manca de transparència en els processos polítics i la creixent bretxa entre rics i pobres, atrauen cada cop més l’atenció i l’èxit electoral dels partits, tant nacionalistes de dretes com populistes. Es beneficien d’una barreja tòxica de frustració i protesta, alimentada,

a més, per la percepció d’incompetència amb què els nostres governs reaccionen davant les múltiples crisis importants del nostre present.”

“El canvi climàtic —continuava la declaració—, l’amença permanent a l’ordre de pau europeu i mundial, així com els processos de transformació econòmica de gran abast, obliguen a prendre decisions polítiques difícils que són rebutjades per una part de la població perquè les considera inacceptables i les percep com a injustes. Les conseqüències destructives globals per a l’estat de dret i la democràcia es manifesten en l’assumpció

permanent del poder per part de governs populistes de dretes. I les solucions fàcils que practiquen erosionen els principis de l’estat de dret, especialment a Polònia i Hongria. Als nostres països observem una amenaça creixent per a la democràcia, a causa de l’abandonament del sector educatiu i per l’orientació només lucrativa del món dels mitjans de comunicació”.

Així, si ens fixem en la història, els moviments feixistes van triomfar (i van assolir el poder), com va estudiar Robert Paxton, en entorns en què s’acusava la democràcia liberal de produir divisions i decadència, amb argumentacions que reforçaven “l’autoritat, l’ordre

>>>

Al gener i febrer, moltes associacions de la KAB-Alemanya es van unir a les grans manifestacions organitzades a tot Alemanya contra l’ascens de l’AfD.

intern, la por al declivi i a l'altre". Precisament, el context polític actual és el d'una socialdemocràcia afeblida per les conseqüències de la covid i la inflació, anys d'energia cara i d'empitjorament de les condicions materials de vida de les classes populars. L'historiador Paxton al seu llibre *Anatomia del feixisme* (2004) estudiava que el que sustenta aquests moviments no és tant la ideologia doctrinal com l'acció: "El feixisme no es basa explícitament en un sistema filosòfic elaborat, sinó en els sentiments populars sobre races dominants, greuges i injustícies i la legítima primacia sobre altres pobles inferiors."

DIFICULTATS PER ARRIBAR AL MÓN OBRER

El nou consiliari del moviment europeu, Stefan-Bernhard Eirich (de la KAB Alemanya),

està particularment preocupat perquè hi ha una dificultat d'arribar al moviment obrer. Tenint en compte aquests nous corrents, creu que l'MTCE pot ser una eina oportuna per lluitar contra l'èxit dels moviments populistes d'avui dia que s'estan donant a França, Itàlia i fins i tot a Alemanya (uns moviments que es veuen legitimats amb la victòria de Trump). El consiliari escriu al darrer butlletí *INFOR* del Moviment Mundial que "l'extremisme de dreta és actualment l'amenaça més gran per a Europa". Observa que "tot i les seves declaracions inhumanes, partits com l'alemanya AfD (Alternativa per Alemanya), la francesa Agrupació Nacional o el partit espanyol VOX estan guanyant ràpidament popularitat i aspiren al poder governamental."

La KAB alemanya té una llarga història de més de 170 anys

de defensa dels drets dels treballadors estrangers, amb líders obrers a les seves files que van ser perseguits i executats pel règim nazi: "Ja sigui en el context de la campanya electoral europea o davant de l'amenaça d'un gir a la dreta després de les eleccions en alguns estats d'Alemanya Oriental, la KAB condemna enèrgicament qualsevol intent de relativitzar o fins i tot destruir la constitució pluralista i democràtica de l'ordre social alemany amb l'exclusió individus, grups o grups ètnics sencers sobre la base del color de la pell, de la religió o altres característiques", assegura Eirich. "A Espanya, l'ACO i l'HOAC rebutgen les posicions del partit d'extrema dreta VOX —recorda Eirich—. En nombroses declaracions durant les eleccions europees i nacionals de l'any passat, van qualificar el programa nacionalista, antiimmigrant i

El 25 de juny passat, l'ACO-França va participar en una gran manifestació ecumènica a París, on més de 400 cristians van protestar contra les polítiques de l'Agrupació Nacional de Marine Le Pen i la creixent amenaça de les ideologies d'extrema dreta a França.

antifeminista del partit com a incompatible amb el cristianisme. Com pot ser cristià un partit que ataca l'estat de benestar i la solidaritat de la nostra comunitat política?”.

Finalment, com es recordava a la declaració de Barcelona, seria desitjable que s'articulés aquest propòsit: “La nostra vocació és el desenvolupament i la configuració d'una societat on cada ésser humà pugui viure amb dignitat individualment i alhora juntament amb tots els altres. La democràcia i la fiabilitat de l'estat de dret són requisits indispensables. Estem convençuts que una política al servei de la democràcia i els seus drets fonamentals es basa en la voluntat de compromís, la capacitat d'integració i la voluntat de superar les diferències polítiques, així com les bretxes culturals. Per això, com a moviments de treballadors cristians, ens dediquem amb totes les nostres forces a la protecció i al desenvolupament ulterior de la democràcia. Llitem juntament amb totes les forces polítiques i de la societat civil de bona voluntat per una Europa democràtica i compromesa amb la dignitat humana”. ■

MÉS INFO :

- Butlletí INFOR
<https://mmtc-infor.com/es/publicaciones/revista-infor-3/620-infor-octubre-2024-nuestra-lucha-contr-a-una-politica-inhumana>
- Declaració de Barcelona MTCE:
https://acocat.org/sites/default/files/declaracio_final_barcelona_cat.pdf

LA MILITANT DE L'ACO, ANNA LUQUE, NOVA COPRESIDENTA DEL MOVIMENT EUROPEU

La vallesana Anna Luque ha arribat a la copresidència de l'MTCE en un moment que aquest moviment està intentant arribar a més països de la Unió Europea, especialment els de l'Est. De fet, al seminari i assemblea de Munic, on va ser escollida l'Anna per unanimitat, ha vingut gent de Lituània i de Txèquia que encara no formen part de l'MTCE. L'Anna és una veterana dels moviments de Pastoral Obrera (JOC i l'ACO) i, per tant, porta de sèrie la motivació per treballar per la dignitat de la classe obrera.

Recordem que el compromís de l'ACO amb aquest moviment ve d'antic i que, precisament, a l'Anna l'ha precedit Josep Jiménez

Anna Luque a la darrera Jornada General de l'ACO.

Montejo com a consiliari en un servei que ha fet durant sis anys: “He viscut la consiliaria de l'MTCE com un servei als treballadors d'Europa i, en el fons, com un do de Déu. També he viscut la responsabilitat com una mena de Pentecosta. Era una cultura multiforme, també multilingüe, amb varietat de cultures, de maneres de ser, varietat de persones. També hi ha una varietat d'expressió religiosa”, referia Montejo a l'espai radiofònic.

El consiliari sortint aconsella a l'Anna “ganes d'aprendre i paciència. Cadascú és fill de son pare i de sa mare; i és fruit d'una cultura i una llengua, a banda de la formació que ha rebut. És a dir, som diferents. I s'hi ha d'afegir la dificultat de la llengua pròpia de cadascú. Paciència en el sentit que és una feina que dura quatre anys i que n'aprendràs molt i donaràs molt. Per tant, endavant, Anna”.

EL GRA DE SORRA QUE TAPA FORATS

Per Ton Clapés / Fotos: Associació 50x20

L'ASSOCIACIÓ 50X20 HA ESTAT LA DESTINATÀRIA ENGUANY DE L'APORTACIÓ SOLIDÀRIA QUE FA L'ACO

“Mira, els nostres barris, els anomenats de la zona nord de Barcelona, Torre Baró, Vallbona i Ciutat Meridiana, tenim els índexs d’atur i pobresa més alts de la ciutat; doblem els problemes de salut mental de la mitjana dels habitants de Barcelona; tripliquem els suïcidis, i també tenim el percentatge de desnonaments setmanals més alt”, expliquen com a introducció Juanfra Carrasco i Manu Quero, dos membres de la junta de l’associació 50x20. I hi

afegeixen: “Amb aquesta realitat es fa difícil no fer res”.

I què fa l’associació 50x20? Tot sorgí de veure els efectes que va tenir en el barri l’anomenada crisi del 2008, que va afectar a la majoria d’economies del Primer Món. Des de 2010 es van agrupar unes 50 persones, per “aportar el seu gra de sorra per pal·liar les condicions de desigualtat que afecten l’educació d’infants i joves” dels

tres barris i que perjudiquen “el seu accés equitatiu a l’educació i la formació, cosa que perpetua la situació de desigualtat d’aquests barris amb els de la resta de la ciutat”.

Aquestes 50 persones, la gran majoria veïns o amb alguna relació amb els tres barris (algunes són militants d’ACO), aporten 20 euros mensuals, 60 trimestrals per evitar comissions bancàries, que després es distribueixen

Activitats de l'institut escola Ciutat Comtal de Vallbona.

entre les diverses necessitats no cobertes per les administracions. 50 persones donant 20 euros mensuals, d'aquí el nom de 50x20. Aquesta associació ha estat la triada enguany per l'ACO com a destinatària de l'aportació solidària del moviment, en aquest cas de 1.000 euros.

Per distribuir aquestes ajudes i tapar alguns dels forats que van deixant els programes públics, l'associació té diverses "antenes" col·locades al barri, que detecten les problemàtiques i sol·liciten les ajudes per escrit. Les *antenes* són els mestres i professors dels centres educatius públics dels tres barris: Mestre Morera, Elisenda de Montcada, Ciutat Comtal (aquest curs convertits en institut escola), l'Institut Pablo Picasso; i

els professionals de l'àmbit social del Centre Cruïlla, la Parròquia de Sant Bernat, el Centre Ubuntu i les Missioneres de la Immaculada.

50 persones donant 20 euros mensuals per pal·liar les condicions de desigualtat que afecten l'educació d'infants i joves a Torre Baró, Vallbona i Ciutat Meridiana

Després de rebre el vistiplau de la junta de l'associació, les aportacions són entregades als representants d'aquestes antenes. A canvi, es demana una contraprestació, que acostuma a ser alguna acció o compromís

comunitari com ara organitzar la Festa Major, pintar les parets de l'escola dels fills, etc. Els ajuts arriben sempre per transferència als centres educatius o socials on treballen aquests professionals que els han demanat en nom d'una tercera persona o família; mai directament als beneficiats i mai en diners en efectiu.

Durant el 2023 es van repartir en total 19.624 euros en pagar imports relacionats amb infants, joves i famílies. Pel que fa a l'àmbit dels infants, representen el 39% de les donacions fetes per a colònies, sortides, material, cursos de reforç, casals d'estiu, etc. Pel que fa al 49% destinat als joves, els conceptes són ja diferents i estant relacionats a finançar habitatges d'emergència, >>>

Programa de Formació i Inserció (PFI) de cuina del Centre Cruïlla.

transport públic, suport psicològic, formació, etc. El 12% restant va destinat a ajuts a famílies. A banda de l'assemblea anual, l'associació informa mensualment d'on van les ajudes aprovades a través del seu bloc: <https://associacio50x20.blogspot.com/>

L'associació té diverses "antenes" col·locades al barri, que són les que detecten les problemàtiques i sol·liciten les ajudes per escrit

En els últims temps estan detectant que les necessitats de l'àmbit dels joves estan augmentant, en detriment de les de l'àmbit dels infants. Com a exemple, Querol i Carrasco expliquen que en els primers anys es donaven molts diners per pagar menjadors escolars, servei que ara cobreixen les administracions públiques. Ara, queden molts

forats per tapar en l'àmbit juvenil, sobretot habitatge, formació, transport, etc., principalment d'aquells joves migrants, acabats d'arribar del continent africà, que els costa molt encarrilar el seu futur a casa nostra, malgrat les ganes i voluntat. Les alarmes estan totes enceses en el barri en l'ajut d'aquest col·lectiu després que a finals d'estiu un d'ells se suïcidés.

Malgrat que la pel·lícula "El 47" ha situat positivament en el mapa el barri de Torre Baró, quan habitualment només surt en negatiu en les notícies relacionades amb les seves problemàtiques socials, els tres barris continuen patint moltes desigualtats. A Ciutat Meridiana, el barri més poblat de tots tres, més de 10.000 habitants tenen la renda familiar per persona més baixa dels 73 barris de Barcelona. Quasi el 50% dels veïns són nascuts fora d'Espanya, més de 50 nacionalitats diferents, i han rellevat en pocs anys molts dels habitants tradicionals del barri: immigrants vinguts majoritàriament del sud d'Espanya

(Andalusia, Extremadura i Múrcia), que van arribar a una zona obaga de la serra de Collserola, on s'havia de fer un cementiri, projecte descartat per ser en un espai massa humit.

Queden molts forats per tapar en l'àmbit juvenil: habitatge, formació, transport, etc., principalment d'aquells joves migrants, acabats d'arribar del continent africà

La coneguda com a "Villa desahucio" continua tenint l'habitatge com un dels problemes principals. Quero i Carrasco expliquen que encara hi ha 100 pisos tancats al barri perquè els bancs els prefereixen deshabitats abans que fer un lloguer social. Malgrat tot, ells i la resta dels seus companys de la 50x20 continuaran aportant el seu gra de sorra per tapar forats. ■

DONATIU DE L'ACO PER PAL·LIAR ELS EFECTES DE LA DANA

El Comitè General de l'ACO va decidir en la seva darrera reunió del 30 de novembre passat fer una aportació extraordinària de 300 € a Càritas València per pal·liar els efectes ocasionats per la DANA al País Valencià. Des del moviment es convida els militants a ser solidaris, en la

mesura de les seves possibilitats, amb les persones afectades per la tragèdia (Mc 12,38-44).

<https://www.caritas.es/emergencias/graves-inundaciones/>

Portada del n. 1 de la revista *Salillum* que es va distribuir a militants i lectors el març del 2015.

CELEBRACIÓ DEL 10È ANIVERSARI DE LA REVISTA SALILLUM

Amb aquest número 20, la revista *Salillum* compleix deu anys de publicació ininterrompuda. Celebrarem aquesta fita en la jornada “Revista *Salillum*: 10 anys fent camí” amb tots els lectors, col·laboradors, amics i proveïdors el dissabte 5 d'abril del 2025 al monestir de Sant Pau del Camp. Hi participaran, entre altres, els padrins de la revista, Viqui Molins i Dani Jover i comptarem amb diverses sorpreses. Guardeu-vos la data a les agendes i inscriviu-vos a l'enllaç: <https://ja.cat/NFrBA>

EL MILITANT RAMON BASSAS, NOU DIRECTOR GENERAL D'AFERS RELIGIOSOS

Des del setembre passat, el militant Ramon Bassas (Mataró, 1968) és el nou director general d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya. En la darrera Jornada General va ser present i va assegurar que “l'ACO forma part de la meua identitat i el moviment hauria de celebrar que un militant hagi estat encarregat d'ocupar-se de les comunitats i el fet religiós.

Aprofitem-ho mútuament”.

Bassas, amb trajectòria política anterior, va ser un dels autors del Document d'ACO n. 17 “La política per al bé de tots”: <https://acocat.org/mediateca/la-pol-tica-al-b-de-tots>

Ramon Bassas i la presidenta de l'ACO, Rocío Elvira. Foto: Jordi Esplugas

L'activista Martí Olivella Solé va passar pel Llevat dins la pasta a explicar la seva experiència de suport no-violent a Cisjordània

LLEVAT DINS LA PASTA, SISENA TEMPORADA A RÀDIO ESTEL

La Pastoral Obrera de Catalunya continua en una sisena temporada amb l'espai *Llevat dins la pasta*, a Ràdio Estel. Aquest

programa s'emet setmanalment els dimecres, ara en un canvi d'horari, a les 14.35. L'espai és fruit de la tasca conjunta d'un equip de voluntaris, membres de diferents moviments de la Pastoral Obrera, entre els quals l'ACO, i que s'ocupa de proposar temes, buscar els convidats, preparar els guions del programa i presentar-lo amb el locutor Ignasi Miranda. Les persones interessades a sumar-se a l'equip per fer ràdio i enriquir-se d'aquesta experiència poden escriure a comunicacio@acocat.org

CUBA, DE LA UTOPIA A LA DISTOPIA

Per Joan Andreu Parra

Militants del Moviment de Treballadors Cristians de Cuba ajuden a posar llum sobre la situació a l'illa del Carib

La llavor que van sembrar els seus primers formadors i catequistes, antics jocistes, en l'adolescent cubà Julián Rigau va fructificar. I avui, ja jubilat, encara s'emociona en recordar-ho i veure com n'ha estat d'útil en la seva biografia l'eina del Veure, Jutjar i Actuar. Qui va ser conseller internacional del Moviment Mundial de Treballadors Cristians (MMTC) de la regió Carib, Centre i Nord-amèrica fins a l'estiu del 2023 ens relata, a través de videoconferència i amb el seu company del moviment, José Benítez, el procés de reconstrucció del Moviment de Treballadors Cristians a Cuba (MTC-Cuba), particularment a l'arxidiòcesi de l'Havana.

El 1997, en el context marxista del Socialisme Reial, a l'Havana neix el Moviment de Treballadors

Julián Rigau, de besavi català, està vinculat a la parròquia El Salvador del Món, en un barri de Marianao, de l'arxidiòcesi de l'Havana.

Cristians de Cuba (MTC-Cuba), una “presència cristiana enmig del poble pobre treballador”, independent de qualsevol organisme governatiu i amb dificultats i resistències per avançar, malgrat ser tolerat per estar sota el paraigua de l'Església. El moviment va arribar a implantar-se a dues de les onze diòcesis que té el país i va viure uns anys de creixement. En els moments de més vigor del MTC-Cuba editaven la publicació *Laborem*, que encara es pot consultar a internet (<https://arquidiocesisdelahabana.org/laborem/>). Des del moviment, s'organitzen en grups de base i es recolzen en la Doctrina Social de l'Església per argumentar que “la feina constitueix una dimensió fonamental de l'existència humana” (*Laborem Exercens*) i que “la feina dignifica, realitza, humanitza... els cubans”.

Ara bé, en un país bloquejat per l'embargament nord-americà, en vigor des del 1961, i amb seriosos problemes interns no resolts, com per exemple una economia excessivament centralitzada que ha restat capaç de maniobra als municipis, el problema més urgent són uns ingressos salarials “deprimits” que, en la gran majoria de casos, se situen al voltant dels 2.000 pesos, amb excepcions (un metge guanya 4.000 pesos i hi ha càrrecs científics i directius amb salaris de 10.000-15.000). Els pensionistes “no poden comprar gairebé res, és una vida molt miserable”. Julián percep 1.733 pesos, 5,41 dòlars després d'haver treballat 46 anys. I pensant en les generacions futures, l'escola primària es troba en una situació molt difícil amb un professorat envellit, amb salaris baixos i una línia docent autoritària. Tot això ha

Algunes dades de Cuba

Cuba es va independitzar d'Espanya el 1898 i, després de tres anys i mig de govern militar nord-americà, es va convertir en una república independent el 1902. A partir de llavors, van succeir-se governs dominats majoritàriament per militars i polítics corruptes. Fidel Castro va conduir un exèrcit rebel a la victòria el 1959 i el seu govern va mantenir el règim subsegüent durant gairebé cinc dècades. El van succeir a la presidència el seu germà menor Raúl Castro el 2008 i Miguel Díaz-Canel el 2018.

La població s'aproxima oficialment als 11,5 M (2,1 M a la capital, l'Havana), ara bé, altres fonts com l'estudi de l'economista i demògraf cubà Juan Carlos Albizu-Campos la situen en 8,62 milions, i és fruit de l'èxode migratori, la caiguda de la natalitat (1,71 nens nascuts/dona) i l'augment de la mortalitat. En aquest país comunista amb un PIB per càpita de 9.499,6 dòlars, l'economia és planificada i dirigida en gran manera per l'Estat, encara que la privatització i la inversió estrangera augmenten amb la nova constitució. Cuba és un conegut exportador de tabac i manté amb Veneçuela una relació única de petroli a canvi de metges. Cuba s'ha vist afectada amb una forta caiguda del turisme per la pandèmia de coronavirus, les sancions dels Estats Units i la disminució del suport d'alguns dels principals socis comercials, com Veneçuela o Mèxic.

26 anys de la visita papal que va “revolucionar” el país

El papa sant Joan Pau II va visitar Cuba el gener de 1998: “Vam viure quatre dies de llibertat”, recorden 26 anys després els nostres interlocutors. Aquesta primera visita d'un Papa a l'illa, després de quatre dècades de castrisme, va ser per als cristians un reconeixement i un bàlsam després de sentir-se “persones estranyotes”. D'aquesta visita es recorda que hi va haver una entrega espontània i popular cap al Papa polonès. Amb posterioritat, les visites de Benet el març de 2012 i del papa Francesc el setembre de 2015 han estat molt més controlades. Curiosament, la nostra conversa es produeix pocs dies després del 8 de setembre, Festa de la Mare de Déu de la Caritat i patronal de Cuba, en què Julián ha estat portador de la imatge. Aquesta Mare de Déu, que s'adora al Santuari del Coure, “està molt ficada en la història de Cuba i ens convoca”. Més informació sobre la llibertat religiosa a Cuba: <https://acninternational.org/religiousfreedomreport/ca/informe/pais/2023/cuba>

fet que “el flagell de l'emigració”, sempre present a l'illa, s'hagi desbocat amb un èxode els dos últims anys d'un milió de cubans “que han dessagnat Cuba”, majoritàriament joves i amb destinació preferent als Estats Units. Ara bé, són precisament aquestes remeses les que sostenen moltes famílies a l'illa.

Aquesta olla de pressió va esclatar l'11 de juliol del 2021 amb protestes espontànies a diversos punts del país en què “milers de ciutadans reclamaven espais de participació, llibertat i millores de les condicions de vida, proveïments [talls de llum elèctrica freqüents, manca d'aigua, menjar o medicaments]...”, segons explicava el mateix Rigau a l'*Infor* de l'MMTC, del febrer del 2022. Ara com ara, encara hi ha més de mil presos condemnats per aquelles protestes i les lleis penals s'estan endurint per evitar els esclats de descontentament.

LA FE A CUBA

Segons l'Informe sobre Llibertat Religiosa d'Ajuda a l'Església Necessitada, un 60,65% dels cubans són cristians i s'estima que un 17,6% professen diferents formes de religió popular (cultes d'origen africà, espiritisme i altres barrejades amb el catolicisme o el protestantisme). Tot i que l'article 15 de la Constitució de Cuba “reconeix, respecta i garanteix la llibertat religiosa”, el fet és que només hi ha “llibertat de culte”; és a dir, a l'interior dels temples i amb una manifestació exterior molt limitada a l'espai públic (com les processons), que ha de ser prèviament informada i aprovada pel Partit Comunista de Cuba. El PCC, amb la Junta Militar de les Forces Armades Revolucionàries,

FAR, és l'autèntic poder a Cuba. És l'únic partit legal i, a través del Departament Ideològic, supervisa l'Oficina d'Afers Religiosos En el fons, el poder tem que les expressions populars de la fe portin aparellada la manifestació d'aquest descontentament, cada cop menys latent.

Els laics catòlics a Cuba són el veritable pilar de l'Església, ja que el nombre de sacerdots és molt reduït, i en són escassos els sensibles amb la pastoral social i la pastoral camperola, matèries pràcticament inexistents en la formació al seminari. Amb excepcions, com la del P. Alberto Reyes al capdavant d'una parròquia rural molt pobre, que està amenaçat pel govern cubà per denunciar sovint les mancances bàsiques de la seva comunitat. El confinament de gairebé dos anys, motivat per la pandèmia de la covid-19, ha estat un cop molt fort per a l'Església i la dimensió comunitària.

Julián recorda que va créixer en el temps de la reforma litúrgica del Concili Vaticà II en què es va insistir a "aconseguir que Crist fos el centre, després d'una etapa anterior de moltes imatges". De mare camperola i pare xofer, Julián va créixer en una família de cinc fills en un barri populós i obrer, Cocosolo, a Marianao. Va treballar a diferents empreses com a ajudant de mecànic, fins que es va graduar com a dissenyador mecànic. El seu compromís a l'Església l'ha portat a treballar a la Pastoral de Càritas Nacional com a coordinador del Programa d'Avis; a coordinar el departament de Pastoral Camperola de la Conferència de Bisbes; va coordinar projectes en una finca de les Filles de la Caritat i ara està immers en un projecte

per recolzar una finca abandonada de l'Església, a l'Havana.

Certament, els militants cristians cubans estan acostumats a l'assenyalament i molts, com és el cas de Julián, tenen experiència de persecució i d'aïllament en un país marxista-leninista. Amb l'arribada de la revolució del 1959, i en un

context hostil, molts joves van abandonar l'Església en un procés de Revolució Cultural semblant al xinès. Els nostres interlocutors destaquen que aquesta revolució no va ser eficaç, ja que "tota la influència ideològica i política no va aconseguir treure del cor la fe", però sí que hi va haver un mal: la simulació

A Cuba hi ha molta devoció a la seva patrona, la Mare de Déu de la Caritat del Coure.

AVANÇAR EN LA COMPRA PÚBLICA RESPONSABLE

Aquesta visió situa en el centre de les polítiques ciutadanes el benestar de les persones i el respecte pel medi ambient

Sergi Morales Díaz, tinent alcalde de l'Ajuntament de Mataró, regidor d'Economia Social i secretari de la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària

La Contractació Pública Responsable (CPR) respon a la voluntat de garantir un ús transparent i adequat dels recursos públics i, alhora, suposa una oportunitat per avançar en les polítiques de cohesió social, per facilitar la igualtat d'oportunitats, de millorar la qualitat de l'ocupació, de contribuir a un entorn més sostenible i amb un major compromís pel territori. La contractació pública no és només un procés administratiu; és una eina poderosa per transformar el nostre entorn i generar canvis positius en la societat. En un context en què els governs gestionen una part significativa de l'economia a través de les seves compres, la CPR emergeix com una oportunitat per a garantir que cada euro públic invertit contribueixi a un futur més inclusiu, equitatiu i verd. Aquesta visió transcendeix la mera

eficiència econòmica per situar al centre de la política pública el benestar de les persones i el respecte pel medi ambient.

En el context actual, l'acció de comprar qualsevol bé o servei realitzat per l'administració pública o per un agent privat, més enllà de satisfer una necessitat, pot ser una oportunitat per a contribuir a una política basada en el consum responsable que sense afegir-hi un cost addicional afavoreixi el desenvolupament d'economies que tinguin més en compte les persones i el planeta.

A més, durant els darrers anys, més enllà de les voluntats polítiques, s'ha anat desenvolupant un marc normatiu favorable, fruit també de la tasca de sensibilització realitzada per entitats com la Federació de Cooperatives de Treball o la Taula d'Entitats del Tercer Sector,

entre d'altres. Per una banda, s'ha impulsat la transposició de la Directiva 2014/24/UE especialment rellevant per a la inclusió d'aspectes ambientals i socials i per a la promoció de les petites i mitjanes empreses i les organitzacions de l'Economia Social i Solidària, a través de l'aprovació de la Llei 9/2017 de contractes del sector públic (LCSP), que incorpora elements importants per afavorir-ho, com són:

- Foment de la PIME i del Tercer Sector Social amb la reducció de la solvència necessària per optar a les contractacions públiques o la divisió en lots més petits per donar més opcions a les empreses més petites.
- Mesures per impulsar la innovació a partir d'un treball previ amb les empreses i entitats interessades.
- Mesures per propiciar la sostenibilitat afavorint la valoració d'aquelles mesures i actuacions que tendeixen a fer més sostenible la prestació del bé o servei.

- Mesures de caràcter social, com la integració laboral de col·lectius desfavorits, i mesures de responsabilitat empresarial que garanteixin la igualtat de gènere, les millores salarials o de bon govern.

Si tenim en compte que al voltant d'un 30% del pressupost de les administracions públiques es destina a la contractació de béns

i serveis, ens podem fer una idea del potencial per implementar polítiques transformadores mitjançant la contractació pública. D'aquesta manera s'impulsa una perspectiva que aporta valor social i ambiental als contractes públics i els aprofita per fer un canvi de paradigma, on ja no suposa una despesa de l'administració, sinó una oportunitat d'impacte social. És evident que la compra

Bar del Cafè Nou, una bona experiència amb accent mataroní

El recull d'experiències de les diferents administracions en aquest àmbit resultaria inabastable. Tanmateix, per a destacar-ne un exemple, podem parlar de la concessió per a l'explotació del restaurant del "Bar del Cafè Nou" de Mataró, inaugurat el 2022, licitat per l'Ajuntament de Mataró i gestionat pel Centre Especial de Treball de la Fundació Maresme, una entitat que dona feina a més de 300 persones, 220 de les quals tenen una discapacitat intel·lectual. Mitjançant un procediment de contractació reservada, va permetre la creació de tretze llocs de treball en un espai singular de la ciutat per la seva vinculació amb el cooperativisme, que aposta pels productes alimentaris de proximitat, de

temporada i ecològics, i gràcies a la col·laboració amb la cooperativa Clack fomenten la cultura popular i de proximitat.

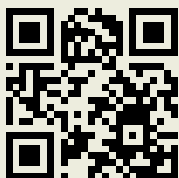
Aquesta experiència ens mostra que, basant-nos en la cooperació i la justícia social, existeix una alternativa viable que posi les necessitats humanes per sobre del lucre i promogui la protecció del medi ambient. Integrar aquests principis en les polítiques públiques, especialment en la contractació, permetria crear un cercle virtuós, on la inversió pública impulsi un desenvolupament més inclusiu i respectuós amb el territori. El repte està a construir un marc normatiu i cultural que faci de la responsabilitat una pràctica generalitzada. Només així podrem avançar cap a un futur on economia, persones i planeta vagin de bracet.

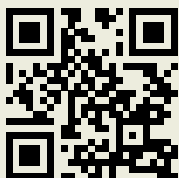
responsable no és exclusiva de l'àmbit públic i que, cada vegada més, el sector privat també té en compte aquests aspectes. Tot i això, clarament des del sector públic se n'ha de ser capdavanter, exemple per la societat i model a seguir per al sector privat.

MÉS INFO :

<https://xmess.cat/>

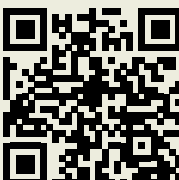
<https://xes.cat/>

<https://ajuntament.barcelona.cat/contractaciopublica/ca/contratacio-publica-social>

<https://comprapublicaresponsable.cat/>

De les diferents eines que la legislació actual permet, podríem destacar-ne algunes mesures:

- La reserva de contractes a través de la disposició addicional 48a, que només permet la participació en la licitació dels Centres Especials d'Iniciativa Social (CETIS) o d'Empreses d'Inserció (EI) que tenen com a finalitat la inserció sociolaboral de persones en situació de vulnerabilitat social.

- La reserva de certs contractes de serveis socials, culturals i de salut a determinades organitzacions l'objectiu de les quals sigui la realització d'un servei públic vinculat a aquest àmbit, i els beneficis es reinverteixin amb la mateixa finalitat de l'activitat o al repartiment entre els treballadors.

- La possibilitat de reservar contractes o lots per afavorir la participació de petites empreses o autònoms que abans quedaven exclosos, de manera que s'incrementa alhora la competitivitat al sector públic.

Per tal de promoure aquests models de contractació i enfortir l'economia social i solidària, l'any 2017 diferents municipis i altres administracions públiques es van associar a la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària, i des de llavors han treballat a impulsar aquestes pràctiques arreu dels Ajuntaments de Catalunya. Algunes de les reflexions compartides en aquestes jornades han estat:

- Voluntat política i compromís: cal una aposta política per aquesta mena de contractació, que ha d'implicar la destinació de recursos específics i el compromís per part de tota l'estructura municipal.

- Motivació dels elements a incorporar: cal argumentar de forma detallada i coherent la motivació per la qual s'apliquen tots els elements del contracte, incloent-hi els elements de Contractació i Compra Pública Responsable.

- Seguiment: cal destinar recursos a fer el seguiment del contracte i, en cas de no disposar del temps o dels coneixements per fer-ho internament, contractar empreses externes i especialitzades per realitzar-lo.

- Transversalitat i coneixement tècnic: cal que tota l'estructura municipal estigui alineada en termes de Contractació i Compra Pública Responsable i sigui coneixedora dels criteris aplicables a l'hora d'implementar els plecs de valoració entorn d'àmbits socials, sostenibles i mediambientals als contractes.■

Subscriu-te a Salillum

Busquem, amb humilitat, contribuir a il·luminar el món del treball i la vida, amb la mirada que Jesús proposa: humanitzant i estimant, comproment-nos amb els pobres i en situacions que ens envolten.

Salillum es publica gràcies a la col·laboració desinteressada de diverses persones que s'ocupen de redactar i corregir textos, il·lustrar i fotografiar. Els costos corresponen a la impressió i enviament.

També es pot subscriure a través del formulari de la web

<https://acocat.org/subscripcio-salillum>

- Rebràs dues revistes a l'any
- Ajudaràs a anunciar el missatge de Jesús en el món del treball

Menys
d'1€
al mes

SUBSCRIPCIÓ ANUAL (2 NÚMEROS A L'ANY) / SUBSCRIU-T'HI ARA

Per a enviaments de més d'un exemplar o a l'estranger, contacta amb nosaltres

Nom	FORMES DE PAGAMENT (tria'n una)	
Cognoms	→ Domiciliació bancària ☐	
NIF	Nom del titular	
Adreça	Adreça del titular	
Població	Codi postal	Banc / Caixa Localitat
Telèfon	Mòbil	Sucursal Carrer i número
Correu electrònic	Feu el favor de pagar els rebuts que Acció Catòlica Obrera presenti al meu compte / llibreta	
Reduïda 8€ any ☐	Real 10€ any ☐	Suport 15€ any ☐
Envia aquesta sol·licitud a Acció Catòlica Obrera, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona o escanejant-la per email a acocatalunya@gmail.com		
<small>Les dades personals que ens facilites seran incorporades a un fitxer de dades registrat a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, titularitat d'Acció Catòlica Obrera (ACO) i mantingut sota la seva responsabilitat per a enviament d'informació de l'ACO i ús administratiu i estadístic. Pots exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-te a l'ACO, C/ Tapioles 10 2n, 08004 Barcelona, o acocatalunya@gmail.com, adjuntant fotocòpia del teu DNI o document identificatiu equivalent.</small>		
<small>Si no vols rebre informació de l'ACO, marca la següent casella: ☐</small>		
Codi compte		
ES <input type="text"/>		
→ Xec nominatiu ☐		
Xec nominatiu a nom d'Acció Catòlica Obrera		
→ Ingrés via transferència ☐		
Si decideixes fer el teu abonament per transferència envia'ns una còpia de l'operació. Compte: Triodos Bank ES 75 1491 0001 2920 0698 4526		

“Rostres i reptes del món del treball”

Aquesta és la primera fotografia de l'exposició que la Pastoral del Treball ha ideat amb motiu dels 30 anys de l'aprovació del document “La Pastoral Obrera de Tota l'Església”. S'ha triat en aquest lloc preferent perquè es una mica desconcertant i perquè expressa els canvis en el món del treball: una dona amb vel fent una feina de marqueteria que habitualment feien els homes. La mostra és itinerant i es farà a la Facultat de Teologia de Catalunya i al monestir de Sant Pau del Camp en dates per concretar.

Hosny Salah, un fotògraf palestí que viu a Gaza, és l'autor de la fotografia. S'ha extret de Pixabay, una base de materials audiovisuals d'ús gratuït

